UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2012 – 2014

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Sandra Dobiášová

Integrace cizinců v souvislosti s jejich vzděláváním a možností využívat sociální a pracovní poradenství

Praha 2014

Vedoucí diplomové práce:
Mgr. Blanka Farková

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER FULL-TIME STUDIES

2012 - 2014

DIPLOMA THESIS

Sandra Dobiášová

Integration of foreigners in the context of their education and opportunity tu use social and career counseling

Prague 2014

The Diploma Thesis Work Supervisor:
Mgr. Blanka Farková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 20.9.2014 Sandra Dobiášová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní magistře Blance Farkové za odborné rady a trpělivé vedení mé diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá problematikou vzdělávání cizinců a poskytováním sociálního a pracovního poradenství cizincům v souvislosti s jejich integrací. Teoretická část představuje základní pojmy a shrnuje informace o integraci, vzdělávání a kategoriích cizinců v ČR. Dále představuje možnosti poradenství pro cizince. Praktická část na základě kvalitativní výzkumné studie odpovídá na otázku, jak dospělí cizinci vnímají a využívají možnosti, které jim český stát nabízí v oblasti sociálního a pracovního poradenství a jazykových kurzů češtiny.

Klíčové pojmy

Cizinci, integrace, migrace, neziskové organizace, poradenství, trh práce, vzdělávání

Annotation

This diploma thesis deals with the education of foreigners and the provision of social work and counseling to foreigners in relation to their integration. The theoretical section introduces basic concepts and summarizes information on integration, education and categories of foreigners. It also presents the possibility of counseling for foreigners. The practical part on the basis of a qualitative research study answers the question of how adults perceive foreigners and utilize the opportunities offered by Czech state has to offer in the field of social work and counseling and Czech language courses.

Key words

Consultancy, education, foreigners, integration, labor market, migration, NGOs

OBSAH

ÚVOD 9
TEORETICKÁ ČÁST 10
1 NÁRODNOSTNÍ MENŠINY A MIGRANTI V ČR 10
1.1 Základní pojmy 10
1.2 Cizinci a jejich rozmístění v ČR 13
1.2.1 Migrační vývoj na území dnešní ČR do roku 1989 13
1.2.2 Migrační vývoj na území dnešní ČR po roce 1989 15
1.2.3 Rozmístění cizinců na území ČR 16
1.3 Imigrační politika českého státu 18
2 INTEGRACE IMIGRANTŮ V ČR 21
2.1 Přístup majoritní společnosti k integraci migrantů 21
2.1.1 Sociální integrace cizinců z vyspělých zemí 23
2.1.2 Sociální integrace cizinců z nových členských zemí EU 23
2.1.3 Sociální integrace přistěhovalců ze zemí bývalého SSSR 24
2.1.4 Sociální integrace přistěhovalců z Vietnamu 25
2.1.5 Sociální integrace cizinců ze třetích zemí 26
2.2 Postoje české majoritní společnosti k imigrantům 27
3 VZDĚLÁVÁNÍ CIZINCŮ 29
3.1 Pomoc úřadů práce – kurzy češtiny jako jazyková rekvalifikace 29
3.2 Zapojení nevládních neziskových organizací do vzdělávání 31
3.3 Vzdělávání z pohledu školského zákona 33
3.4 Vzdělávání a kvalifikace jednotlivých skupin cizinců 34
3.4.1 Cizinci z vyspělých zemí EU (EU-15) 35
3.4.2 Cizinci z nových zemí EU (EU-12) 35
3.4.3 Cizinci ze zemí bývalého SSSR 36
3.4.4 Vietnamští imigranti 36
3.4.5 Imigranti z třetích zemí 37

4 CIZINCI A TRH PRÁCE 38
4.1 Kategorizace cizinců na trhu práce 38
4.2 Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků 40
4.3 Informační síť EURES 41
5 PORADENSKÁ ČINNOST 43
PRAKTICKÁ ČÁST 46
6 CÍL VÝZKUMU 46
6.1 Metoda sběru dat, metoda zaznamenávání dat, metoda zpracování, metoda analýzy, popis zkoumaného vzorku, místo šetření 46
6.2 Případové studie 48
6.3 Komparace kazuistik 65
6.4 Shrnutí praktické části 66
ZÁVĚR 68
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ 69
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK 72
SEZNAM PŘÍLOH 73
PŘÍLOHY I

ÚVOD

Diplomová práce je zaměřena na vzdělávání cizinců v rámci obecné problematiky integrace cizinců v České republice, při němž mají možnost využít poradenské služby různých subjektů. Vzdělávání cizinců můžeme považovat za nejvýznamnější součást integračního procesu, protože kromě osvojování jazykových dovedností si cizinci v rámci vzdělávacích programů zvyšují svoji kvalifikaci a tím i předpoklady pro úspěšné zapojení se na trhu práce a osvojují si sociální a komunikační standardy většinové populace.

Úspěšnost a efektivnost vzdělávání cizinců je závislá na vazbě samotného vzdělávání na ostatní aspekty integračního procesu. V teoretické části jednotlivé kapitoly postupně podávají informace z různých zdrojů k otázkám legálního pobytu, jejich začleňování do majoritní společnosti a také možnosti využít k rychlejšímu začlenění na trh práce a pochopení mentality českého obyvatelstva za pomoci poradenských organizací ať už státních, či neziskových či různých center samotných cizinců, kteří již se životem v České republice mají zkušenosti.

Zatímco teoretická část se zabývá možnostmi, které český stát cizincům na poli vzdělávání a poradenství nabízí, praktická část nahlíží na danou problematiky z opačného úhlu pohledu a zkoumá, jaký je postoj cizinců k nabízeným možnostem.

V praktické části budou prezentovány výsledky kvalitativní studie, která má za cíl zjistit, jak dospělí cizinci vnímají a využívají možnost sociálního a pracovního poradenství a kurzů českého jazyka poskytované českými organizacemi. Praktická část bude zpracována metodou případových studií, konkrétně metodou sběru dat a to rozhovory s jedenácti respondenty. Dotazovaní budou oslovováni v jazykovém kurzu češtiny pro cizince a na základě referencí české neziskové organizace.

TEORETICKÁ ČÁST

1 NÁRODNOSTNÍ MENŠINY A MIGRANTI V ČR

Úvodní kapitola seznamuje s problematikou imigrace na území České republiky. Nejprve jsou vymezeny základní pojmy - občan, cizinec, národnostní menšina, multikulturní a interkulturní společnost. V dalších podkapitolách je rozebráno imigrantství z historického pohledu, jsou specifikovány skupiny imigrantů podle jejich národnosti, místa jejich pobytu na našem území a v závěru kapitoly je k dispozici náhled na migrační politiku státu od 90. let minulého století po současnost a vysvětleno, proč ji lze označit za politiku pouze imigrační.

1.1 Základní pojmy

Změny v orientaci české politiky a v transformaci ekonomiky byly odstartovány po roce 1989 událostmi následujícími po *sametové revoluci* a zásadně ovlivnily příliv imigrantů, kteří díky pádu *železné opony* mohli využívat území České republiky buď jako tranzitní k cestě dál na Západ nebo jako cílové. Vzhledem k této skutečnosti se pak na našem území vyskytuje různorodé obyvatelstvo.[1]

Obyvatelstvo našeho státu je pak možné rozdělit na občany tohoto státu, cizince (imigranty), uprchlíky a popřípadě bezdomovce.

Státní občanství upravuje vztah mezi občanem a Českou republikou, dává občanovi práva a povinnosti a jako občan nesmí být nucen svou vlast opustit. Z výše uvedeného vyplývá definování **národnosti** jako příslušnost k danému národu buď v rovině etnické, nebo politické. OSN jako mezinárodní instituce zastává názor, že národnost má být chápána jako příslušnost ke skupině osob se společným původem, kulturou, případně jazyky, náboženstvím, nebo jinou charakteristikou, které ji odlišují od ostatní populace.

[1] DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 31

Naproti tomu **národnostní menšina (minorita)** je označením pro skupinu osob, která se vyznačuje společným znakem (např. náboženství) a také svým počtem členů. Početně je vždy menší než dominantní skupiny v dané společnosti. Z toho vyplývá její podřízenost, omezení možností rozhodovat a také sociální znevýhodnění.[2]

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin[3] a o změně některých zákonů schválený Poslaneckou sněmovnou ČR s účinností od 2. srpna 2001 v § 2 přesně definuje národnostní menšinu, a v důvodové zprávě uvádí na českém území tyto národnostní menšiny: bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, rakouská, romská, čínská, ruská, řecká, slovenská a ukrajinská.[4]

Migrace představuje změnu trvalého bydliště, byť i na přechodnou dobu, z daného území do jiného města, státu i kontinentu. Migrační vlny měly v dávné minulosti podobu útěku před nájezdy jiných kmenů, dnes je jejich důvodem odchod za prací a uplatnění se na trhu práce, v zemi, která má vyšší úroveň ekonomiky než ta, ze které přichází.[5]

Imigranti (cizinci) vyskytující se na našem území mohou být za porušení českých zákonů vyhoštěni z ČR a z pohledu statistického sledování jsou rozděleni do několika kategorií:

1. občané EU a jejich rodinní příslušníci (mohou mít povolení k přechodnému nebo trvalému pobytu),
2. občané třetích zemí (krátkodobý pobyt s vízem nebo bez víza nebo povolení k trvalému pobytu),
3. cizinci - uprchlíci žádající o azyl (status mezinárodní ochrany),
4. registrovaní žadatelé o azyl.[6]

---

[2] IVANOVÁ, K., ŠPIRUDOVÁ, L., KUTNOHORSKÁ, J., *Multikulturní ošetřovatelství I.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005, 248 s. ISBN 80-247-1212-1 s. 33

[3] Zákon byl změněn zákonem č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ale ve vztahu k textu jeho obsah změněn nebyl.

[4] TOMÁŠKOVÁ, P. in ŠIŠKOVÁ, T. (ed.). *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti.* 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 200s. ISBN 80-7178-648-9, s. 31

[5] ROLNÝ, I, LACINA, L. *Globalizace, etika, ekonomika.* 1.vyd. Ostrava-Přívoz: KEY Publishing, s. r. o., 2008, 281 s. ISBN 978-80-87071-62-5, s. 257

[6] DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 32 - 33

Vztahem majoritní většiny k menšinám žijícím v téže oblasti se zabývá Kutnohorská, která vymezuje na základě tolerance většiny k minoritám dva typy společností: multikulturní a interkulturní.

Multikulturní společnost sice ctí zásadu tolerantnosti ke všem etnickým, sociálním a náboženským podskupinám, ale nevnímá je jako sobě rovné (pouze respekt jejich zvyklosti a způsobu života v prostoru pro ně zeměpisně daném).

Interkulturní společnost aktivně podporuje dobré vzájemné vztahy mezi majoritní skupinou a ostatními menšinovými skupinami. Všichni občané v takové společnosti respektují vzájemné odlišnosti, tudíž se jim dostává rovných příležitostí, a to zabraňuje konfliktním situacím. [7]

Jak uvádí Drbohlav[8], odborníci kteří se zabývají problematikou imigrace a emigrace odhadují, že po celém světě je nerovnoměrně rozmístěno přibližně 150 milionů emigrantů či imigrantů, z nichž se zhruba polovina stala součástí obyvatelstva rozvinutých zemí a v nejbohatších státech (Německo, Francie, Velká Británie, Itálie, Japonsko, Kanada a USA) jich žije asi 1/3 z celkového počtu imigrantů. Skupina mezinárodních migrantů je tvořena osobami, které jsou schopny zapojit se aktivně do pracovního procesu v rámci tradiční pravidelné migrace (*regular/segment migration*), na základě pracovních smluv (*contract workes*), v rámci zaměstnávání odborníků vysoce speciálně vzdělaných (*professionals*) a nechybí ani skupina ilegálních pracovníků.

Zjednodušeně řečeno je možné za příčinu migrace označit bohatství zemí Severu a neschopnost zemí Jihu modernizovat své ekonomiky a nabídnout svým obyvatelům vyšší životní úroveň. Důsledkem je pak příliv migrantů do bohatých zemí světa, které ale na příliv migrantů reagují selektivními opatřeními, jimiž se snaží přílivu imigrantů zabránit. Na druhou stranu populace vysoce vyspělých zemí výrazně stárne a v budoucnosti bude muset být řešen problém se zachováním chodu ekonomik těchto zemí právě pomocí existujících migračních pohybů.[9]

---

[7] KUTNOHORSKÁ, J. *Multikulturní ošetřovatelství pro praxi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013, 160 s. ISBN 978-80-247-4413-1, s. 36

[8] DRBOHLAV, D. in ŠIŠKOVÁ, T. (ed.). *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti.* 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 200s. ISBN 80-7178-648-9, s. 18

[9] DRBOHLAV, D. in ŠIŠKOVÁ, T. (ed.). *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti.* 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 200s. ISBN 80-7178-648-9, s. 19 - 20

1.2 Cizinci a jejich rozmístění v ČR

Začleňování cizinců do české společnosti není otázkou novodobé historie českého státu. Cizinci na naše současné území vstupovali již dříve. Dnes integrační proces probíhá na úrovni jednotlivých krajů a jejich problémy jsou řešeny regionálními institucemi, které se snaží o pomoc v oblasti trhu práce, zdravotnictví, bydlení, jazykových dovedností a dalších oblastech každodenního života.[10]

1.2.1 Migrační vývoj na území dnešní ČR do roku 1989

Území, na němž žijí současní Češi, je možné považovat až do začátku 19. století za imigrační oblast. Již ve 13. a 16. století přišly významné vlny kolonistů ze západní Evropy a postaraly se o přírůstek obyvatelstva o odhadovaných 20 – 25 % obyvatel. První světová válka znamenala citelnou ztrátu českých mužů a také se odhaduje, že se nenarodilo až 550 000 dětí. České země dosáhly v roce 1921 počtu 10 milionů obyvatel (67,7 % Češi, 30,6 % Němci a 1 % Poláci). Vznik Československé republiky znamenal reemigraci českých krajanů, kteří dříve emigrovali především do USA a také příchod ruských emigrantů (asi 20 000 osob) a ve 30. letech příchod německých imigrantů, jejichž rozhodnutí opustit Německo, vyvolal nástup nacismu.[11]

Ve 30. letech, kdy se i v tehdejším Československu projevila síla celosvětové ekonomické krize, přijala vláda regulační opatření – zákon na ochranu pracovního trhu (1928), který upravoval zaměstnávání zahraničních dělníků v českých firmách. Politická situace v okolních zemích vedla v roce 1935 k vytvoření dalších opatření vůči imigrantům. Národním shromážděním byl přijat zákon č. 52/1935 Sb., z. a n., o pobytu cizinců, kterým byla uložena povinnost požádat o povolení k pobytu trvajícímu déle než 2 měsíce a Usnesení poslanecké sněmovny stanovilo povinnost cizincům zaregistrovat se i pokud se chtěli přemístit v rámci Československa. Před vznikem Protektorátu Čechy a Morava byli imigranti vyzváni k opuštění československého území. [12]

---

[10] Mezikulturní dialog v ČR. [online] ©2014, [cit. 2014-02-08] dostupný z: http://www.mezikulturnidialog.cz/mezikulturni-dialog-v-cr.html

[11] DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 18 - 22

[12] DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 23

Po skončení 2. světové války v roce 1945 nastalo období mezinárodní migrace v rámci celé Evropy a také v Českých zemích. Vláda socialistického Československa podpořila v letech 1945 – 1949 zahraniční imigraci, aby se jí podařilo znovu obydlet pohraničí, odkud bylo vystěhováno přes 2 miliony etnických Němců. Díky této povolené imigraci přišlo 12 000 bulharských zemědělců, 21 000 Slováků – reemigrantů z rumunského Sedmihradska, 33 000 Volyňských Čechů, z Maďarska přišlo 17 000 Romů a 14 000 řeckých politických uprchlíků, kterým byl poskytnut azyl. V roce 1954 byl povolen příchod ještě 4 000 Bulharů. Po překonání poválečných útrap a znovu oživení ekonomiky vzrostla i porodnost a nebylo potřeba obyvatelstvo doplňovat o cizince. Na konci 60. let minulého století ale přirozený přírůstek obyvatelstva výrazně poklesl a vláda díky výrazným propopulačním opatřením v 70. letech docílila opět zvýšení přirozeného přírůstku na 6 – 7 %. Díky politické orientaci socialistického Československa došlo k izolaci od západního světa, imigrační politika státu odpovídala socialistickému zákonodárství (imigrace byla povolována rodinným příslušníkům) a výjimku tvořilo udílení azylu.[13]

Nedostatek pracovních sil v 70. letech donutil vládu přijmout opatření k prosazení takové imigrační politiky, která by umožnila udržet rozvoj průmyslu. Na základě mezivládních dohod byla povolena imigrace téměř 50 000 pracovních sil pro český průmysl z ostatních socialistických zemí (Polsko, Vietnam, Kuba, Angola, Mongolsko, Severní Korea, tehdejší Jugoslávie a Maďarsko). Ve stavebnictví, hutnictví a budování infrastruktury pak pracovalo na základě firemních kontraktů dalších asi 40 000 Poláků. Imigranti byli udržováni mimo většinovou společnost (podnik, ubytovna) a smluvně byl také zajištěn jejich návrat do rodné země. Ve zlomovém roce 1989 a těsně poté byly buď vypovězeny, nebo se již neobnovily stávající smlouvy o imigraci pracovních sil a došlo k významnému poklesu počtu cizinců na našem území.[14]

[13] DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 22 - 24

[14] DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 27 - 28

1.2.2 Migrační vývoj na území dnešní ČR po roce 1989

Se zapojením nově vzniklé samostatné České republiky v lednu 1993 do mezinárodních společenství a také v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie v květnu 2005 došlo k nárůstu imigrace. Údaje o počtu cizinců se nejprve získávaly během sčítání obyvatelstva, po roce 1993 ze statistik MPSV ČR, kde byli cizinci zaměstnaní na našem území evidováni, stejně jako ti, kteří si požádali o živnostenské oprávnění. Od roku 2004 se mohou cizinci ze zemí EU volně pohybovat a jsou registrováni jako pracovní síla. Od roku 2005 jsou nejpočetnější skupinou imigrantů občané Ukrajiny, kteří nahradili do té doby na prvním místě občany Slovenska. K dalším početně silným skupinám patří občané Vietnamu, kteří využili zkušeností z pracovních pobytů organizovaných v dobách socialistického Československa, následují občané Ruska, Polska a Německa. V posledních letech přibývají i občané Moldavska, USA nebo Běloruska. [15]

Z hlediska obecného rozdělení imigrantů podle země původu jich do ČR přichází ze zemí EU přibližně 33 %, ze zemí mimo EU je 44 %, z Asie 20 % a zbytek tvoří občané z Afriky, Ameriky, Mongolska apod., jejichž počet se pohybuje mezi 1 – 2 %, jsou tedy okrajovou záležitostí. Typickým znakem imigranta na našem území je jeho mužské pohlaví (90 %) a věk v rozmezí 15 – 64 let.

Z celkového počtu imigrantů, kterých je už téměř 450 000 osob, nezanedbatelně narůstá počet těch, kteří se tu usazují natrvalo, zakládají rodiny (vysoký podíl Vietnamců) a tudíž také jejich děti získávají vzdělání v českých školách, neboť i jich se dotýká povinná školní docházka.[16]

Česká republika uděluje pro cizince dlouhodobá víza a pobytová povolení (rozhoduje Služba cizinecké policie a MV ČR) a krátkodobá turistická víza (gesce MZV ČR), což přináší riziko nelegálních pracovních aktivit. V naší zemi nejsou zavedena povolení nebo speciální víza pro krátkodobou sezonní práci cizinců.[17]

---

[15] DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 35 - 36

[16] RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 16 - 18

[17] DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 37

Graf mapuje vývoj počtu cizinců, kterým byl umožněn pobyt nad 90 dní.

Graf č. 1: Vývoj počtu cizinců s dlouhodobým pobytem v období 1993 - 2012

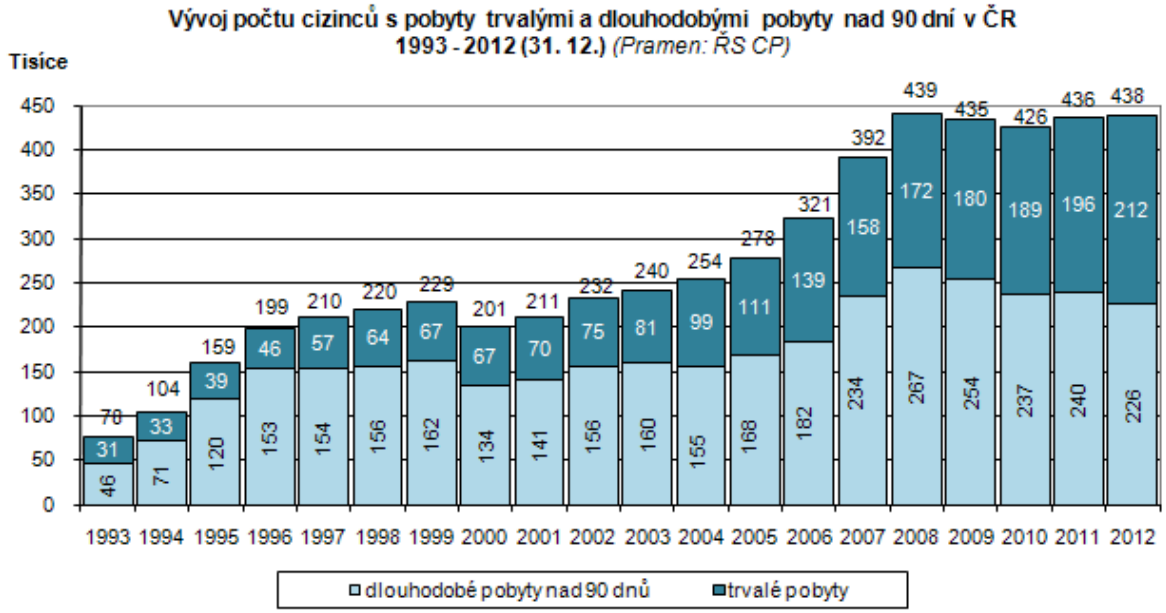

ZDROJ: ČSÚ. Cizinci: počet cizinců. [online] ©12. 02. 2014, [cit. 2014-03-11] dostupný z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu

1.2.3 Rozmístění cizinců na území ČR

Stejně jako ve všech zemích světa tak také u nás je typické, že největší koncentrace cizinců je v hlavním městě Praze. Údaje pro tuto podkapitolu jsou zpracovávány z publikací vydaných v roce 2009 a 2010 a každý z autorů si všímá jistých charakteristických znaků.

Údaje podle M. Rákoczyové:

- Praha – 1/3 z celkového počtu cizinců, kteří dosahují nejvyššího 11 % podílu na počtu obyvatel,
- Brno – 20 000 cizinců představuje 5 % podíl na počtu obyvatel,
- Plzeň, Pardubice a Mladá Boleslav – imigranti ze Slovenska, Ukrajiny, Vietnamu a Mongolska (uplatnění v dělnických profesích, převažovali migranti s krátkodobým pobytem nad trvale žijícími cizinci),
- tendence migrantů ze sousedících zemí k usazování v pohraničních oblastech,

- zvýšená koncentrace vietnamských občanů podél západní hranice a občanů Ruska v okrese Karlovy Vary.[18]

Údaje podle D. Drbohlava:

- cizinci s trvalým pobytem rozloženi nadzemí ČR rovnoměrněji než cizinci s dlouhodobým pobytem,
- Praha, Praha – Východ, Praha – Západ, Brno, Ostrava – nejpreferovanější místa pobytu cizinců,
- neobliba venkovských regionů a Moravy, kde výjimku tvoří pouze Brno a Ostrava,
- specifikem občanů Vietnamu je jejich rozmístění po celém území ČR za účelem podnikání v maloobchodu (zaměření na nabídku služeb pro majoritu) a současně vysoká koncentrace na hlavních dopravních cestách z Německa a Rakouska (zaměření na obchod s turisty).
- koncentrace imigrantů z EU a severní Ameriky pouze v Praze,
- specifické postavení občanů Slovenska vzhledem k historicko – politickému vývoji. [19]

Údaje podle E. Pavlíkové a K. Sládka:

- občané Ukrajiny se nejvíce vyskytují v Praze, Karlových Varech, Děčíně, Brně, Přerově a Ostravě,
- celkový počet Ukrajinců i s ilegálními imigranty je odhadován na 150 00 – 200 000,
- jedná se o ekonomické migranty a je patrný odstup ukrajinských imigrantů, kteří se zde usadili již v dobách socialistického Československa, od těch v současné době přicházejících.[20]

Nejaktuálnější údaje, které byly aktualizovány 12.2.2014, jsou dostupné na internetových stránkách Českého statistického úřadu, kde statistika zpracovává údaje o

[18] RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 19 - 20

[19] DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 48 - 52

[20] PAVLÍKOVÁ, E., SLÁDEK, K. a kol. *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR.* 1. vyd. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, 120s. ISBN 978-80-86818-96-5, s. 13 - 14

počtu cizinců a shromažďuje demografické údaje jak v konkrétních okresech, tak také o jaké národnosti cizinců se jedná.

Obrázek č. 1: Cizinci na území ČR (údaje k 31. 12. 2012)

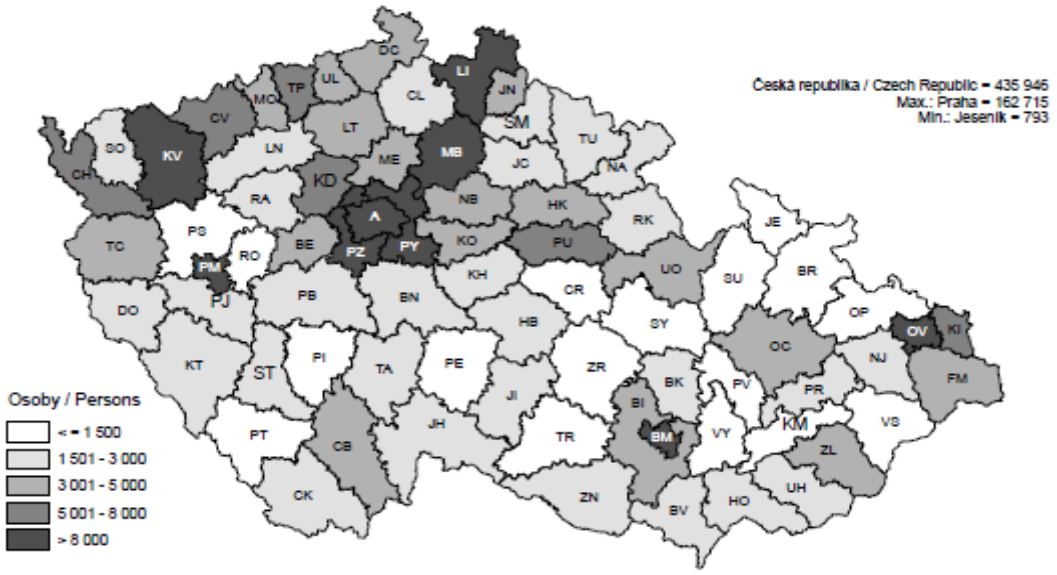

ZDROJ: ČSÚ. Rozmístění cizinců na území České republiky k 31. 12. 2012. [online]© 2014 [cit.2014-03-11]dostupný z:http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/7C0056C9C9/$File/141413_kt01.pdf

1.3 Imigrační politika českého státu

V nadpise podkapitoly je použit pojem imigrační politika proto, že český stát neřeší emigraci českých občanů a pokud už se vůbec nějak zabývá migrací, tak pouze v oblasti řešení problematiky přicházejících imigrantů. Sám D. Drbohlav říká, že: „*Českou migrační politiku po roce 1989 lze spíše považovat za reaktivní politický nástroj s nedostatkem přístupu.*“[21], a apolitičnost české migrační politiky dokumentuje na přípravě a zavedení *Projektu zelených karet* a programu – *Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků*, na nichž spolupracovali levicově i pravicově orientované vládní špičky. Vývoj české migrační politiky rozdělují odborníci do několika období podle toho, co se v daném období podařilo zrealizovat.

[21] DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 71

1. období 1990 – 1992

Změna politické a ekonomické orientace ČR se projevila potřebou řešit problematiku mezinárodní migrace a to za pomoci vyspělých evropských imigračních zemí, jejichž legislativa byla vzorem pro vytvoření a schválení nového zákona o pobytu cizinců – Zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské federativní Republiky. Odborníci tento zákon považovali za příliš liberální, protože imigranti mohli podávat žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu až na našem území a nelegální práce cizinců zatím nebyla řešena žádným systematickým opatřením.

2. období 1993 – 1998

Zásadním problémem bylo vyřešení otázky Slováků, kteří se na našem území po rozdělení Československa stali rázem cizinci. Na 400 000 Slováků si zažádalo o české občanství a imigrační vlna Slováků měla také svá výjimečná pravidla (stačila registrace u místního úřadu práce). Po přijetí Česka do EU začal i pro ně platit standardní postup jako pro ostatní cizince. Začínající ekonomická krize v roce 1997, která se projevila potížemi v zaměstnanosti českých občanů, donutila vládu k restriktivním opatřením a výraznému snížení počtu pracovních povolení pro cizince a také k boji s nelegální migrací. Zákonná opatření se začala nově přizpůsobovat standardům zemí EU.

3. období 1999 – 2002

Pokračující ekonomická krize, nárůst nezaměstnanosti a neustále se zvyšující počet nelegálních pracovníků zpřísnily podmínky pobytu. Byl zaveden nový vízový a pobytový režim, cizinci – žadatelé o víza museli již na hranicích prokázat, že jsou zdravotně pojištěni a mají dostatečnou sumu peněz pro dobu pobytu. Další úpravy se týkaly trestního rejstříku a žádostí o trvalý pobyt za účelem sloučení rodiny. (zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území Česka, díky němuž byl zrušen předcházející sporný zákon č. 123/1992 Sb.)

V roce 1999 byl přijat i nový azylový zákon č. 325/1999 Sb., o azylu (v následujících letech mnohokrát novelizovaný, především zákonem č. 217/2002 Sb., který zpřísnil azylové řízení, které náleželo MV ČR)

V roce 2000 si vyžádala situace na trhu práce zavést vízovou povinnost pro vybrané země (Ukrajina, Rusko a imigranti ze třetích zemí). Na druhou stranu vláda v témže roce odstartovala pilotní projekt pro nábor kvalifikovaných imigrantů, což bylo

nakonec kvitováno v roce 2001 a 2002. Rokem 2001 byl zastaven státní *Program návratu krajanů ze vzdálených a ohrožených teritorií.*[22]

4. období 2003 – 2008

Pro toto období je charakteristickým znakem zvýšení aktivity českého státu v oblasti migrační politiky.

2003 – spuštění pilotního programu *Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků* na dobu 5 let, po vyhodnocení v roce 2008 bylo schváleno jeho pokračování,

2003 – novela zákona č. 217/2002 Sb.[23] a 222/2003 Sb. (nabyla účinnosti od 1. 1. 2004) týkající se pobytu občanů EU/EHP a Švýcarska,

2006 úprava azylového zákona novelou č. 165/2006 Sb. aby odpovídal směrnici Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004,

2009 realizace projektu zelených karet podle zákona č. 382/2008 Sb. svěřená do dikce MV ČR, projekt se týká 12 zemí, mezi ně ale nenáleží Vietnam, Mongolsko, Moldavsko a Rusko).[24]

5. období 2009 – současnost

MV ČR pověřeno řešením problematiky mezinárodní migrace, za což odpovídá odbor azylové a migrační politiky. S vytvořením schengenského prostoru na území Evropy bylo nutné posílit ochranu státních hranic s pomocí Cizinecké policie.

2009 - první etapa přesunu správních činností spojených s vydáváním pobytových oprávnění cizincům z Policie ČR na MV ČR,

2011 - druhá etapa převzetí agendy dlouhodobých pobytů a dlouhodobých víz,[25]

2013 - novela zákona č. 326/1999 Sb. zákonem 103/2013 Sb.[26]

---

[22] DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 71 - 76

[23] Tento zákon je i přes novelizaci, která přinesla jeho zpřísnění platný dodnes.

[24] DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 77 - 81

[25] MVČR. Migrační a azylová politika ČR. [online] ©01. 09. 2011, [cit. 2014-01-10] dostupný z: http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx

[26] Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Zákon č. 103/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 5. 2013), [online] ©2014, [cit. 2014-01-10], dostupný z: http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=6&T=843

2 INTEGRACE IMIGRANTŮ V ČR

Zatímco v první kapitole bylo objasněno, kteří cizinci a v jakém počtu se na území České republiky vyskytují, v druhé kapitole budou prezentovány informace o možných způsobech adaptace a integrace imigrantů s přihlédnutím k tomu, z jaké země přicházejí. Tyto teoretické poznatky se promítají do studie v praktické části, kde respondenti vypovídají o svých zkušenostech s adaptačním obdobím a o reakcích českých občanů. Tomu odpovídá závěr kapitoly, kde bude nabídnut i pohled z druhé strany – tedy jak majoritní společnost vnímá cizince, s jakými předsudky k nim přistupuje a jak se s přibývajícím počtem imigrantů vyrovnává.

2.1 Přístup majoritní společnosti k integraci migrantů

Rozhodnutí pro imigraci je považováno za jedno z nejtěžších rozhodnutí v životě jedince a je spojeno s vysokou dávkou stresu, neboť imigrant jen odhaduje, jak vysoké množství různých překážek bude muset během své adaptace na nové prostředí překonat. Ze strany majoritní společnosti pak může očekávat přístup, který se odvíjí od jednoho ze tří základních modelů, i když dnes není možné tvrdit, že jsou dodržovány v čisté podobě, ale spíše se jedná o prolínání jednotlivých prvků základních modelů (diskriminační model, asimilační model, multikulturální model) a postupné směřování k multikulturálnímu modelu. Odborníci zabývající se problematikou imigrantů v Evropě hovoří o integraci, zatímco Američané o adaptaci. Všichni se ale shodují v tom, že k výrazné adaptaci dochází až ve druhé a třetí generaci imigrantů. [27]

Podmínky pro integraci cizinců na našem území souvisejí s legislativními a institucionálními možnostmi vycházejícími ze zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců. Autorky projektu *Šance- práce – integrace* definovaly integraci takto: *„Integrace je dlouhodobý proces týkající se těch, kteří přichází z jiné země (a často z odlišného sociokulturního prostředí), i původních obyvatel hostitelské země. Je to tedy*

[27] DRBOHLAV, D. in ŠIŠKOVÁ, T. (ed.). *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti.* 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 200s. ISBN 80-7178-648-9, s. 25

obousměrný proces, jehož cílem je začlenění migrantů a migrantek do všech oblastí společnosti.“[28]

Začlenění znamená, že k plnohodnotné integraci je možné dojít jen díky zapojení imigrantů do společenského života, tedy umožnit jim přístup jak ke vzdělávání, tak na trh práce a také je zabezpečit v oblasti sociální a zdravotnictví. Aby se dospělo cíle integrace, což je soběstačnost imigrantů a sounáležitost s majoritní společností, byla vládou přijata integrační opatření, která jsou uvedena v *Koncepci integrace cizinců na území České republiky*. Tato koncepce navázala na vůbec první dokument z roku 1999 - Usnesení vlády o Zásadách koncepce integrace cizinců na území ČR, pak následovalo přijetí uvedené koncepce v roce 2000, která byla naposledy aktualizována v roce 2011 a každoročně je vládou ČR kontrolována její realizace, naposledy vláda projednávala realizaci 8. ledna 2013.[29]Postup při realizaci koncepce je dostupný na http://www.mvcr.cz/soubor/postup-realizace-koncepce-integrace-cizincu-na-2013-usn-vlady-pdf.aspx. Koncepce se zaměřuje na znalost českého jazyka (žadatel o trvalý pobyt musí zvládnout jazykovou zkoušku na úrovni A1), na ekonomickou soběstačnost, na orientaci ve společnosti a vzájemný interkulturní dialog.[30]

Imigranti z EU/EHP a Švýcarska nejsou do integračního programu vůbec zahrnuti, ačkoliv by si pomoc při své integraci také zasluhovali – nemají přístup ke vzdělávacím programům a dalším aktivitám, které organizují neziskové organizace. Koncepce se také netýká azylantů a žadatelů o azyl, protože těm je určen *Státní azylační program.* [31]

Z uvedeného obecného popisu integračních opatření je zřejmé, že český stát nepřistupuje při řešení integrace ke všem imigrantům stejně, proto následující text bude

---

[28] VÍZNEROVÁ, H., JEDLIČKOVÁ, V., KRCHOVÁ, A, KOŠŤÁLOVÁ, H. *Metodika nízkoprahových kurzů pro cizince.* 1. vyd. Praha: EKS, 2011, 68 s. ISBN 978-80-904452-4-6, s. 9

[29] LEONTIYEVA, Y. Imigranti v ČR – žádaní a nechtění. Současné migrační a integrační politiky v ČR. In TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I. Integrační politika.* 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-19-8, s. 17

[30] Je nutné zdůraznit, že koncepce se týká občanů třetích zemí, kteří legálně pobývají na českém území a integrace V Česku je v této koncepci definována jako: *„obousměrný proces sjednocení místního obyvatelstva a migrantů do jedné společnosti.“*DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1, s. 91

[31] VÍZNEROVÁ, H., JEDLIČKOVÁ, V., KRCHOVÁ, A, KOŠŤÁLOVÁ, H. *Metodika nízkoprahových kurzů pro cizince.* 1. vyd. Praha: EKS, 2011, 68 s. ISBN 978-80-904452-4-6, *s.* 9 - 10

věnován jednotlivým „kategoriím“ cizinců a budou prezentovány výsledky, které byly získány v roce 2009 jako výstupy výzkumného projektu *migrující osoby v ČR – postavení na trhu práce a sociální integrace*.

2.1.1 Sociální integrace cizinců z vyspělých zemí

Přistěhovalci ze zemí EU-12 přicházejí proto, že touží po změně a socio-ekonomická vyspělost zdrojové země je vybavila vyšší úrovní vzdělání, jazykovými a kulturními kompetencemi, což jim výrazně ulehčuje integrační proces. Díky zemi původu a vysoké odbornosti jsou majoritní českou společností přijímáni velmi dobře. Strukturální integraci ovlivňuje pozitivně trvalý pobyt a občanství EU dovolující začlenění do společenských institucí. Jazykové a kulturní kompetence jim dovolují se ucházet o velmi dobré pracovní pozice.

Co se týče sociálních kontaktů, jsou rozděleny jednak na kontakty s Čechy, které jim umožňují poznat českou kulturu a mentalitu, jednak na kontakty s krajany a dalšími cizinci, které jim pomáhají v jednání s institucemi, s uplatněním na trhu práce a podobně, i když se také jeví jako méně vhodné z důvodu vytváření segregované skupiny. U těchto cizinců se výrazně projevuje jejich sounáležitost s evropskou kulturou, hovoří o evropském občanství a příchod do ČR pro ně není ztrátou původních kontaktů a zvyklostí.[32]

2.1.2 Sociální integrace cizinců z nových členských zemí EU

Imigranti z nových členských zemí EU – označení EU-12, jsou v integraci zvýhodněni tím, že mají přístup na trh práce a mohou se volně pohybovat na území všech členských států. Nejedná se však o pracovní migraci a ani o vytváření stabilního migračního proudu, naopak vzhledem k politické a ekonomické situaci v Polsku a na Slovensku, je možné očekávat až zastavení migrace. Pro integraci imigrantů ze skupiny EU-12 je směrodatné, zda se zde usadí jako rodinní příslušníci – pak je integrace mnohem snadnější, neboť přebírají zvyky a pomoc českého partnera, nebo zda jsou na našem území jen přechodně, kvůli možnosti uplatnění na trhu práce – pak je jejich

[32] POŘÍZKOVÁ, H. Privilegovaní a druzí aneb sociální integrace cizinců z vyspělých zemí. In RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 84 - 87

integrace mnohem složitější, protože prvotní je pro ně práce a již nezbývá čas na zvládání jazyka a dobrou komunikaci. Z hlediska vzdělání, jazykových kompetencí a finančních možností se jedná o velmi heterogenní skupinu a není možné volit jen jedinou strategii jejich integrace. Z hlediska přístupu majoritní společnosti vnímají tito imigranti jako velice nepříjemné to, že jsou díky svému jazykovému projevu zprvu považováni za občany Ukrajiny a předem velice negativně odsuzováni, teprve po zjištění země původu je na ně použito přívětivějšího přijetí.[33]

2.1.3 Sociální integrace přistěhovalců ze zemí bývalého SSSR

Území Česka se postupně stává cílovou zemí pro občany bývalého Sovětského svazu, což je dáno poptávkou po práci, vývojem ekonomiky, politickou svobodou a obdobnými jazykovými a kulturními znalostmi. Od roku 2000 jejich pobyt podléhá vízové povinnosti, mají statut cizinců ze třetích zemí, jen malá část má povolení k trvalému pobytu a to komplikuje jejich zařazení na trhu práce a také celkovou integraci. Mnoho z nich přichází s úmyslem zabezpečit svou rodinu v původní zemi a vrátit se, mnoho z nich volí také možnost přejíždění z jedné země do druhé, některým se podaří zde usadit, ale děti jim zůstávají v původním rodišti. [34]

Jedná se o skupinu nehomogenní, integrace je složitá, protože ani úroveň vzdělání nebývá nejvyšší. Nejvíce jsou zastoupeni občané Ukrajiny (přijíždějí kvůli pracovním příležitostem, vracejí se k původní rodině) pak Rusové (přijíždějí se spojit s rodinnými příslušníky, teprve na druhém místě je možnost práce) a na dalších místech v pořadí Moldavsko, Bělorusko, Kazachstán, Arménie, Uzbekistán, Gruzie a Kyrgyzstán (důvodem odchodu jsou politická orientace, válka, špatná ekonomická situace). Jazykové dovednosti a kulturní zvyklosti nejsou u této skupiny problémem bránícím integraci, ale spíše přístup Čechů a jejich předsudky. Mnoho migrantů přichází s názorem, že po zvýšení své kvalifikace a životní úrovně odejde, ale v důsledku

[33] VYHLÍDAL, J. Analýza legislativního rámce sociální integrace cizinců v České republice. In RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 115 - 116

[34] LEONTIYEVA, Y., NEČASOVÁ, M. Kulturně blízcí? Integrace přistěhovalců ze zemí bývalého Sovětského svazu. In RÁKOCZYOVÁ, M.,TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 157 - 158

poznání naší kultury, pracovních možností a navázání kontaktů, se mnohdy rozhodují pro dlouhodobý pobyt.[35]

2.1.4 Sociální integrace přistěhovalců z Vietnamu

Občané Vietnamu pobývali na území ČR již před rokem 1990 na základě bilaterálních dohod. Po vypovězení smluv v roce 1990 zde zůstalo asi 13 000 Vietnamců, ale jakmile to politické a ekonomické změny v Česku dovolily, opět se sem Vietnamci vrátili a dnes tvoří třetí nejpočetnější skupinu imigrantů. Víc než 60 % má udělen trvalý pobyt a pro tuto skupinu je typická orientace na obchodování ve stáncích a na tržnicích, i když dnes již neprodávají pouze tam, ale stále častěji podnikají v kamenných obchodech nejen s oblečením a elektronikou, ale i s potravinami a běžným spotřebním zbožím. Ačkoliv navenek působí tato komunita jako homogenní, jsou mezi členy patrné rozdíly.

První skupinu tvoří imigranti, kteří zde žili již před rokem 1990 a zůstali zde i přes nezájem české vlády pro ně vytvořit podmínky na trhu práce po roce 1990 a kteří si vytvořili svoji podnikatelskou i sociální síť a jejichž děti již prošly vzděláváním v českých školách, ovládají naše zvyklosti i jazyk a dá se říct, že jsou integrováni.[36]

Z vietnamského venkova pak přicházejí noví imigranti, kteří se tu nechávají zaměstnávat přes agentury a s našimi zvyklostmi a jazykem se teprve sžívají. Vzhledem k zlepšení vietnamské ekonomiky k nám ve velkém počtu jako dříve již nepřijíždějí středoškolsky vzdělaní Vietnamci z měst. Výjimkou jsou jen ti, kteří k nám přicházejí kvůli rodině. Výzkum spíše potvrzuje tíhnutí Vietnamců k vlastní původní kultuře a hodnotám, než k identifikaci s českou společností bez ohledu na to, do jaké skupiny patří.

Česká veřejnost vnímá negativně spíše první generaci vietnamských imigrantů, kteří jsou často spojováni se šedou ekonomikou, daňovými úniky, nelegálním pěstování marihuany a falšováním světově známých značek. Vůči druhé generaci již tyto

[35] LEONTIYEVA, Y., NEČASOVÁ, M. Kulturně blízcí? Integrace přistěhovalců ze zemí bývalého Sovětského svazu. In RÁKOCZYOVÁ, M.,TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 159 - 160

[36] HOFÍREK, O., NEKORJAK, M. Vietnamští imigranti v českých velkoměstech – Integrace přistěhovalců z Vietnamu. In RÁKOCZYOVÁ, M.,TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s.

předsudky nejsou, naopak jsou hodnoceni kladně za své pracovní výkony a ve školách za studijní výsledky.[37]

2.1.5 Sociální integrace cizinců ze třetích zemí

Pobyt cizinců ze třetích zemí je českou legislativou výrazně regulován a na druhé straně je této skupině věnována největší pozornost vládních i neziskových organizací, aby se jim umožnilo co nejrychleji dosáhnout vědomostí a dovedností dovolujících jejich integraci.

Tito imigranti se vyznačují vysokým stupněm odlišností v kultuře, jazyce, vzdělání a také motivací, která je do naší země přivedla. Ze všech imigrantů tvoří necelých 9 %, nejvíce z nich je ze zemí Dálného východu, pak z bývalé Jugoslávie a teprve za nimi jsou občané ze zemí Blízkého východu, Afriky a Latinské Ameriky. Vyznačují se zanedbatelným počtem žen a v téměř 40 % z nich byl udělen azyl.[38]

O úspěšné integraci těchto imigrantů rozhoduje především to, co je motivovalo k odchodu z jejich vlasti. Ti, kteří k nám přišli studovat na vysokých školách, mají tendenci se plně integrovat do majoritní společnosti. Ti, kteří odešli kvůli problémům ve své vlasti, mají tendenci se domů opět vrátit a potřebují velmi dlouho dobu k tomu, aby se s konečnou platností integrovali. Posledním typem jsou ti, kteří považují pobyt na našem území jen za odrazový můstek pro jejich další mezinárodní pracovní kariéru, tudíž o integraci nemají zájem a s majoritní společností se neztotožňují.

Pro integraci těch, kteří zde skutečně chtějí vytvořit nový domov, je zásadní věcí zvládnutí jazyka a zapojení se do pracovního procesu a také to, jak je přijmou čeští spoluobčané. Je nutno poznamenat, že zájem o tuto skupinu od českých občanů není možné očekávat a sami imigranti hodnotí sociální interakci jako omezenou.[39]

ISBN 978-80-7419-023-0, s. 194 - 195

[37] HOFÍREK, O., NEKORJAK, M. Vietnamští imigranti v českých velkoměstech – Integrace přistěhovalců z Vietnamu. In RÁKOCZYOVÁ, M.,TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 196 - 197

[38] RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 198

[39] RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 248 - 250

Pro porovnání vývoje vztahu majoritní společnosti a migrantů mohou sloužit informace o hodnotovém systému, zvycích, tradicích a soužití uvedených skupin imigrantů, o nichž píše T. Šišková[40] již v roce 2001.

2.2 Postoje české majoritní společnosti k imigrantům

Selhávání integrační procesů se v cílových zemích projevuje ohrožením sociálního smíru, radikalizací na straně imigrantů i původních obyvatel a mnohými občany jsou cizinci považováni za hrozbu pro stávající společenský řád. Imigranti jsou považováni za skupinu ohrožující bezpečnost hostitelské země a mnoho evropských vlád zpřísňuje regulaci imigrace. Zatímco problémy s imigranty přiznala i německá kancléřka A. Merkelová a dožaduje se, aby kromě dodržování zákonů byli imigranti přinuceni především zvládnout jazyk, pro českou vládní garnituru není řešení migrace a integrace středem zájmu.[41]

Nejaktuálnější údaje o postojích české veřejnosti k cizincům jsou součástí šetření, které provádělo v letech 2011 – 2013 Centrum pro výzkum veřejného mínění. Detailní výsledky s grafickým zpracováním jsou k dispozici na portálu pro kritickou diskuzi o migraci v ČR a v zemích střední a východní Evropy – *migrace online.cz* [42].

Poslední šetření probíhalo od 4. do 11. března 2013 a účastnilo se jej 1059 osob starších 15 let. 4/5 dotázaných se domnívá, že cizinci mají dostávat práci v méně žádaných profesích a 2/3 navíc požadují, aby nedostávali práci v regionech s vysokou nezaměstnaností. Není bez zajímavosti, že otázka o zaměstnávání cizinců rozdělila dotazované téměř na dva tábory, kdy 50 % souhlasilo se zaměstnáváním a 43 % bylo proti. Přednostní přijímání imigrantů z EU odsuzuje jako diskriminační 54 % dotázaných. V jedné otázce autoři výzkumného šetření chtěli zjistit, co považují Češi za

[40] ŠIŠKOVÁ, T. (ed.). *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti.* 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 200s. ISBN 80-7178-648-9

[41] TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I. Integrační politika.* 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, o. s., 2011, s. 181 ISBN 978-80-87474-19-8, s. 9

[42] Migraceonline.cz. Postoj veřejnosti k cizincům podle CVVM 2011 – 2013. [online] © 30. 10. 2013, [cit. 2013-12-30] dostupný z: http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/postoj-verejnosti-k-cizincum-podle-cvvm-2011-2013

nejdůležitější, aby cizinec přestal být vnímán jako cizinec. Pro 58 % dotázaných to byla znalost českého jazyka, pak teprve práce. [43]

Výsledky jsou v grafu č. 2.

Graf č. 2: Jaké věci jsou nejdůležitější, aby člověk nebyl vnímán jako cizinec

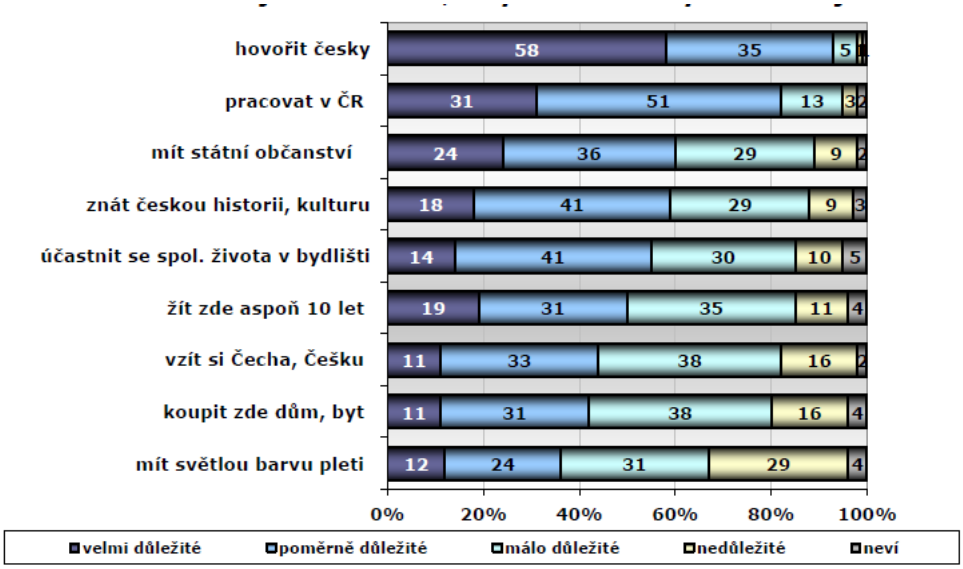

ZDROJ: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. Postoje české veřejnosti k cizincům. [online] ©13. 05. 2013, [cit. 2013-12-10] dostupný z: http://www.migraceonline.cz/doc/postoje.pdf

T. Šišková upozorňuje na skutečnost, že v české společnosti pořád ještě přetrvávají předsudky, které jsou předávány generacemi a vedou k urychleným závěrům, aniž by byla dána druhé straně šance ukázat, že tomu tak není. Šišková říká: *„Protože používáme předsudky a stereotypy nevědomě (hlavně tehdy, nemáme-li jiné informace a vzory chování předsudečné), může tento faktor vystavět vysokou bariéru mezi jedinci žijícími vedle sebe.*[44]

[43] Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. Postoje české veřejnosti k cizincům. [online] ©13. 05. 2013, [cit. 2013-12-10] dostupný z: http://www.migraceonline.cz/doc/postoje.pdf

[44] ŠIŠKOVÁ, T. (ed.). *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti.* 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 200s. ISBN 80-7178-648-9. S. 15

3 VZDĚLÁVÁNÍ CIZINCŮ

Z předchozího textu je patrné, že znalost českého jazyka je jednak klíčem k nastartování adaptačního procesu, ale jeho znalost také rozšiřuje možnosti pracovního uplatnění a v neposlední řadě je podle průzkumů veřejného mínění nejvíce oceňována českou majoritní společností. I přesto, že mnoho cizinců vstupuje nejprve na trh práce bez dostatečného jazykového vzdělání, se můžeme domnívat, že je správné nejprve zmínit možnosti jazykového a dalšího vzdělávání a teprve později se věnovat uplatnění na trhu práce. Cílem této kapitoly je přinést informace o možnostech vzdělávání, které se imigrantům nabízejí, informovat, jak probíhá vzdělávání jednotlivých skupin imigrantů a zda navazuje na jejich předchozí vzdělání.

3.1 Pomoc úřadů práce – kurzy češtiny jako jazyková rekvalifikace

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR pověřilo vykonáváním státní správy v oblasti politiky zaměstnanosti úřady práce (§2 zákona č. 435/ 2004 Sb. o zaměstnanosti) a tudíž se na ně se žádostí o pomoc mohou obracet migranti pohybující se na území České republiky.

Úřadům práce přísluší podílet se na integračních aktivitách a děje se tak prostřednictvím standardních nástrojů (zprostředkování práce, poradenství, rekvalifikace, nástroje aktivní politiky zaměstnanosti) nebo specifickými nástroji (jazyková rekvalifikace, doprovod cizince tlumočníkem do zaměstnání). Integrační aktivity jsou směřovány k cizincům, kteří jsou vedeni jako uchazeči o zaměstnání (musí tedy splňovat podmínku trvalého pobytu na našem území, nebo být občanem EU/ EHP a poslední možností je být azylantem). Umožnění výuky českého jazyka pro uchazeče o práci je jedním z prvních a nejdůležitějších kroků, protože díky absolvování rekvalifikačního jazykového kurzu mohou cizinci lépe komunikovat nejen s úředníky státních institucí, ale dovoluje jim to účast na vzdělávacích kurzech, které zvyšují jejich většinou nízkou úroveň vzdělání. Předpokladem k zařazení do kurzu je doložení a

uznání předchozího vzdělání a také záleží na spolupráci se zaměstnavateli, kteří poskytují pracovní místo pro cizince v rámci *společensky účelných pracovních míst*.[45]

Přístup úřadů práce po celém území ČR je velmi odlišný, některé úřady poskytují jazykovou rekvalifikaci a jiné ji odmítají uhradit s odůvodněním, že pro české uchazeče o práci také není hrazený jazykový kurz, ve kterém by např. zvládli německý jazyk. Navíc ve zprávách o realizaci *Koncepce integrace cizinců* jsou k dispozici pěkné počty cizinců, kteří jazykový rekvalifikační kurz absolvovali, ale jen velice malému počtu z nich to pomohlo pro nalezení práce. Ve zprávě bylo dále konstatováno, že malý počet absolventů jazykového rekvalifikačního kurzu zprostředkovaného úřadem práce není jen vinou úředníků úřadů práce, kteří si špatně vyložili zákon, ale také na straně cizinců, protože jazykový kurz je dlouhodobý a cizinec dá přednost zaměstnání před zvládnutím českého jazyka pomocí jazykové rekvalifikace. Po změně pravidel o udělování trvalého pobytu (od 1. ledna 2009 povinnost složit jazykovou zkoušku), se situace o něco zlepšila, i když úřady práce usilují o přesunutí odpovědnosti za výuku českého jazyka pro cizince na neziskové organizace. Výzkumný projekt prováděný v letech 2006 – 2010 prováděný Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí přinesl následující zjištění o aktivitách úřadů práce v rámci integrace cizinců:

- úřady práce považují specifické potřeby cizinců, tedy především zprostředkování výuky českého jazyka, seznamování s kulturními zvyklostmi, zprostředkování služeb tlumočníka atd. za činnost, která by měla být výhradně v kompetenci neziskových organizací, což není správné a ve zprávě k prováděnému výzkumnému projektu je také označeno za zásadní chybu,
- nedostatečné naplňování integrační role úřadů práce je dáno nejasnými vymezeními v samotném zákoně,
- výzkumný projekt prokázal, že samotní cizinci vnímají úřad práce jako instituci, která není subjektem zajišťujícím integraci.[46]

[45] TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II. Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace.* 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-20-4, s. 41 - 43

[46] TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II. Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace.* 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-20-4, s. 65 - 70

MPSV a MV ČR pomáhají úřadům práce v jejich integračních aktivitách provozováním *Centra pro integraci občanů třetích zemí*. Centra jsou financována nejen zmíněnými ministerstvy, ale i z Evropského integračního fondu a regionálními státními správami. Centra fungují kromě Středočeského kraje ve všech krajích ČR a cílem jejich práce je být integračním centrem pro cizince, podílet se na realizaci integrace v jednotlivých regionech a na prvním místě zajišťovat v kurzech výuku českého jazyka a také sociokulturní orientaci. Centra poskytují právní a sociální poradenství a monitorují postavení cizinců v české společnosti. Bližší informace jsou také v propagační publikaci SPOLU A LÉPE[47], která je volně ke stažení na webových stránkách obou ministerstev.[48]

3.2 Zapojení nevládních neziskových organizací do vzdělávání

Nevládní neziskové organizace (NNO) fungují po celém území ČR a jejich přehled je k dispozici na stánkách MV ČR. NNO se podílejí na realizaci programů, které směřují prioritně k integraci cizinců z třetích zemí, ale zároveň jsou svými poradenskými službami k dispozici kterémukoliv z imigrantů.

NNO se výrazněji začali prosazovat v integrační politice českého státu až v období 1999 – 2003, kdy byly definovány čtyři klíčové kompetence integrace (znalost jazyka, orientace ve společnosti, participace na trhu práce a vazby na členy majoritní společnosti) a tím vymezily oblast, v níž jsou realizovány služby organizací neziskového sektoru. [49]

Trbola a Rákoczyová o NNO tvrdí: *„Nestátní neziskové organizace jsou jednou z institucionalizovaných forem vzájemného střetávání představ majority a cizinců o integraci, o jejích prostředcích, formách i cílech…Právě každodenní bezprostřední styk NNO s imigranty a zástupci imigrantských komunit vytváří předpoklady k včasné identifikaci integračních a pracovních strategií cizinců, jejich potřeb, míry a způsobu*

[47] MV ČR. *Spolu a lépe*. [online] ©duben 2013, [cit. 2014-01-15], dostupný z: http://www.cizinci.cz/files/clanky/685/Spolu_a_lepe.pdf

[48] Cizinci.cz. *Centra pro integraci občanů třetích zemí*. [online] © 08. 11. 2013, [cit. 2014-01-16], dostupný z: http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=685

[49] TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II. Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace.* 1. vyd. Brno: Barrister& Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-20-4, s. 83

politické a občanské angažovanosti a také pozitivních nebo negativních efektů politik implementovaných na místní, regionální nebo celostátní úrovni.[50]

NNO jsou z hlediska právní subjektivity rozděleny do tří základních forem, jak uvádí následující přehledová tabulka.

Tabulka č. 1. Právní forma neziskových organizací

Občanská sdružení*
Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU) Brno, Nesehnutí Brno, Občanská poradna Brno, Sdružení občanů zabývajících se Emigrací (SOZE) Brno, Poradna pro integraci (PPI) Ústí nad Labem, Ukrajinská iniciativa Chomutov, Evropská kontaktní skupina (EKS) Praha, Centrum pro integraci cizinců (CIC) Praha, Vzdělávací centrum Podkrušnohoří Žatec, Fórum Ukrajinců Praha, Klub Hanoi Praha, Asociace uprchlíků v ČR Praha, Sdružení pro migraci a integraci Praha, Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka Praha, Berkat Praha, Poradna pro občanství Praha, META – Sdružení pro mladé migranty Praha, OPU Praha, Slovo 21 Praha, Kontaktní centrum pro cizince (KCC) Plzeň, Most pro lidská práva Pardubice
Obecně prospěšné společnosti**
La Strada Praha
Církevní právnické osoby***
Diecézní charita Brno, Armáda spásy Brno, Diecézní charita Litoměřice, Arcidiecézní charita Praha

* zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů
** zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů
*** zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech v platném znění

ZDROJ: TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II. Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace.* 1. vyd. Brno: Barrister& Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-20-4, s. 83

Vzdělávací kurzy a proces vzdělávání je jednou z mnoha forem podpory integrace a rozhodně náleží k těm nejefektivnějším. Ve vzdělávacích kurzech pro cizince musí lektoři dokázat skloubit předávání jak potřebných odborných informací, tak české slovní zásoby společně s prezentováním sociokulturních zvyků české společnosti. Z toho důvodu NNO poskytují několik typů kurzů:

- jazykové,
- odborné zaměřené na problematiku trhu práce, právního minima a fungování českých úřadů,

[50] TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II. Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace.* 1. vyd. Brno: Barrister &

- na specifická pravidla a normy chování použitelná v běžném občanském životě.[51]

Vzdělávání, které často probíhá formou nízkoprahových kurzů (důvodem je, že takto jsou přístupné bez omezení pro kohokoliv), je velice náročné na přípravu lektora, v jehož přípravách na výuku musí být zohledněno několik zásadních skutečností:

- různý věk, pohlaví a zkušenosti a dovednosti zahraničních účastníků,
- specifické hodnotové orientace cizinců v závislosti na jejich původní kultuře a rodinným zvyklostem,
- každý vzdělávací blok musí být uzavřený, neboť zkušenosti ukazují, že nelze předpokládat pravidelnou docházku imigrantů
- daný blok musí obsahovat nejen sumu potřebných odborných či jiných specifických informací, ale také českou slovní zásobu potřebnou pro probírané téma.

Dobrým příkladem vzdělávací činnosti v kompetenci NNO může být projekt *Šance – práce – integrace* realizovaný v Plzeňském kraji pro imigranty z třetích zemí v letech 2009 – 2011. [52]

3.3 Vzdělávání z pohledu školského zákona

Školský zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, aktualizovaný novelou č. 370/2012 Sb., řeší vzdělávání cizinců v § 20 (účinnost nabyl po zmiňované novelizaci 1. 1. 2013), kde se říká v odstavci 1) „ *Občané EU a jejich rodinní příslušníci mají přístup ke vzdělávání a školským službám podle tohoto zákona za stejných podmínek.“*[53] Podmínkou je podle

Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-20-4, s. 75

[51] VÍZNEROVÁ, H., JEDLIČKOVÁ, V., KRCHOVÁ, A, KOŠŤÁLOVÁ, H. *Metodika nízkoprahových kurzů pro cizince.* 1. vyd. Praha: EKS, 2011, 68 s. ISBN 978-80-904452-4-6, s. 18 - 19

[52] VÍZNEROVÁ, H., JEDLIČKOVÁ, V., KRCHOVÁ, A, KOŠŤÁLOVÁ, H. *Metodika nízkoprahových kurzů pro cizince.* 1. vyd. Praha: EKS, 2011, 68 s. ISBN 978-80-904452-4-6, s. 19 - 20

[53] Školský zákon.[online] © 01. 01. 2013, [cit. 2014-01-15] dostupný z: http://www.pracepropravniky.cz./zakony/skolsky-zakon-uplne-zneni

odstavce 2) udělení práva pobytu na dobu delší než 90 dnů, popřípadě oprávnění k pobytu za účelem výzkumu. Vzhledem k tomu, že diplomová práce se zaobírá podmínkami pro dospělé cizince, přichází v úvahu podle Školského zákona pouze studium na vyšších odborných školách. V odstavci 4) je cizincům, kteří přicházejí již s určitým vzděláním a chtějí se zapojit do středního nebo vyššího odborného vzdělávání uložena povinnost při přijímacím řízení znalost českého jazyka a to formou rozhovoru.

Část sedmá školského zákona §108 pojednává o uznávání zahraničního vzdělávání a studium cizinců na českých vysokých školách se řídí Zákonem o vysokých školách č. 111/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů.[54] V období 2008 – 2012 byl MŠMT realizován dotační program vládních stipendií pro cizince z rozvojových zemí. Výuka probíhala v anglickém jazyce na veřejných vysokých školách v oborech zemědělství, ekonomika, informatika a stavebnictví. Studenti byli vybíráni z těchto zemí: Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Etiopie, Ghana, Kolumbie, Moldavsko, Mongolsko, Srbsko a Vietnam.[55]

Lze tedy konstatovat, že školský zákon řeší primární a sekundární vzdělávání a dospělým cizincům žádná zvláštní pravidla nestanovuje, neboť se k výuce dospělých osob vůbec nevztahuje.

3.4 Vzdělávání a kvalifikace jednotlivých skupin cizinců

Tak jak se projevovaly rozdíly v sociální integraci jednotlivých skupin cizinců, tak se také projevují v jejich úrovni vzdělání, se kterým na naše území vstupují, v jejich přístupu k dalším vzdělávacím aktivitám a od toho se pak odvíjí také jejich možnosti uplatnění na trhu práce.

---

[54] Zákon č. 49/2009 Sb. doplnil do školského zákona nový § 108a pojednávající o uznávání zahraničního vzdělávání. MŠMT. Sbírka zákonů č. 49/2009 ze dne 28. 1. 2009. [online] ©2013 - 214, [cit. 2014-02-10], dostupný z:http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-49-2009-sb-kterym-se-meni-zakon-c-561-2004-sb

[55] MŠMT. *Dotační program Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro oblast poskytování vládních stipendií k podpoře studia uskutečňovaného v anglickém jazyce veřejnými vysokými školami.* [online] © 2013 – 2014 MŠMT, [cit. 2013-12-30], dostupné z: http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/dotacni-program-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-pro-oblast-poskytovani-vladnich-stipendii-k-podpore-studia-uskutecnovaneho-v-anglickem-jazyce-verejnymi-vysokymi-skolami

3.4.1 Cizinci z vyspělých zemí EU (EU-15)

Tito migranti přicházejí ve většině případů jako vysokoškolsky vzdělaní lidé a mnohdy se zkušeností výuky na českých vysokých školách z výměnných studijních pobytů. Právě tyto pobyty jsou mnohdy důvodem k návratu na určitou dobu nebo i k rozhodnutí v ČR zůstat. V této skupině jsou i cizinci, kteří v různých formách studovali český jazyk. V pracovním prostředí jsou pak vzděláváni formou přímého zaškolování na pracovišti nebo stínováním, mnoho z nich absolvovalo také krátkodobé vstupní kurzy, které byly orientovány k chápání český zvyklostí a mentality Čechů.

3.4.2 Cizinci z nových zemí EU (EU-12)

V této skupině převažují občané Slovenska, kteří díky podobnosti slovenského a českého jazyka a také tolerantnosti Čechů vůči Slovákům, nemají potřebu vyhledávat jazykové kurzy češtiny. Mnoho z nich zde žije ve smíšených manželstvích a český jazyk je osvojován při každodenních činnostech. Ostatní příslušníci jiných národností, kteří do této skupiny náleží, také zvládají český jazyk díky zapojením pracovních vztahů, i když jim osvojení trvá déle. Vzhledem k tomu, že mají více zkušeností s negativními postoji majority vůči své osobě, bývají účastníky jazykových kurzů.[56]

Tato skupina cizinců neprochází žádným institucionalizovaným vzdělávání. Pokud přicházejí do dělnických pozic jako vyučenci nebo středoškoláci, absolvují na pracovišti pouze určité nezbytné zaškolení. Jen v případě postupu na nižší manažerské funkce, nebo na pozice odborníků, jejichž profese vyžaduje neustále aktualizovat vědomosti a dovednosti, jim je umožněno další vzdělávání. I v této skupině se vyskytují vysokoškolsky vzdělaní lidé, kteří velmi často studovali na českých VŠ a vytvořili si zde již sociální vazby a pak vysokoškoláci, kteří získali vzdělání ve své vlasti a zde jim chybí právě zmiňované sociální vazby a musí vyvíjet zvýšené úsilí pro svou integraci do společnosti.[57]

---

[56] POŘÍZKOVÁ, H. Privilegovaní „ druzí“ aneb sociální integrace cizinců z vyspělých zemí EU.In RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 61

[57] VYHLÍDAL, J. Od znevýhodnění k privilegiím – imigrace z nových členských zemí EU. In RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 102

3.4.3 Cizinci ze zemí bývalého SSSR

Tito cizinci přicházejí většinou bez prokazatelného vzdělání, jsou obsazováni do pomocných nekvalifikovaných dělnických profesí, v lepším případě do kvalifikované dělnické pozice. Odhaduje se, že je v této skupině asi 11 % vysokoškoláků, ale na našem území jejich vzdělání není bráno v úvahu a zastávají zde pracovní pozice odpovídající středoškolskému vzdělání. Také zaměstnavatelé nemají zájem hradit těmto cizincům formální vzdělávání nebo rekvalifikační kurzy, kterými by jim zvýšily jejich kvalifikaci. Výjimku tvoří ti, kteří se dostanou na pozice kvalifikovaných dělníků, ti si pak většinou doplňují v kurzech jazykovou a počítačovou gramotnost.

Poněkud snadnější situaci mají ti, kteří zde studují na vysokých školách a vytvářejí si potřebné vazby již během studia.[58]

3.4.4 Vietnamští imigranti

Z hlediska vzdělávání a již získaného vzdělání jsou občané vietnamské národnosti velice různorodou skupinou. První populace Vietnamců (ti, co přišli do tehdejšího Československa a zůstali i po roce 1990) získala své středoškolské a mnohdy i vysokoškolské vzdělání na českých školách. Své vzdělání dále nezvyšují, stali se součástí obchodní sítě, kterou si zde vietnamská komunita vybudovala.

Z Vietnamu přicházejí přes agentury ti, kteří jsou najímáni do nekvalifikovaných pracovních pozic, a jejich úroveň vzdělání není zjištěna. Děti Vietnamců, kteří zde žijí, již procházejí českou vzdělávací soustavou, ovládají český jazyk a na základě zvyklostí, kdy vzdělání má vysokou hodnotu, se většina z nich vzdělává na vysokých školách. Mezi vysokoškoláky jsou i Vietnamci, kteří do Česka přišli kvůli možnosti studovat na českých vysokých školách, aniž by měli v ČR své příbuzné.

[58] LEONTIYEVA,Y. a NEČASOVÁ, M. Kulturně blízcí? Integrace přistěhovalců ze zemí bývalého Sovětského svazu. In RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, s. 309 ISBN 978-80-7419-023-0, s. 134 – 138

3.4.5 Imigranti z třetích zemí

Imigranty z třetích zemí je nutné rozdělit do dvou skupin. V první skupině budou ti, kteří do ČR přišli studovat na základě stipendií ještě před revolucí, zůstali zde nebo se sem později vrátili.[59]

Pak vysokoškoláci, kteří přicházejí studovat do Evropy a vybírají si ČR kvůli dobré pověsti o úrovni vysokých škol a také pro nižší životní náklady než v okolních vyspělých evropských zemích. Tito imigranti se bez problémů uplatňují na trhu práce, protože ovládají český jazyk, vytvořili si patřičné sociální vazby.

Kromě stipendistů jsou mezi imigranty další, kteří přicházejí rozhodnuti se zde usadit, a proto se zapojují do nabízených jazykových kurzů, mnozí žádají o azyl a tak procházejí také jazykovou přípravou a mnohdy zde již mají někoho z rodiny, což jim také usnadňuje zvládání každodenních činností. Problémy jsou s těmi imigranty, kteří sem přicházejí kvůli své kvalifikaci, na docházku do jazykových kurzů nemají čas a češtinu se učí buď neformálním samostudiem a kontakty s majoritní společností, nebo se vzdělávají v profesních a jazykových kurzech, které jim zprostředkuje zaměstnavatel (týká se jen žádaných specialistů).[60]

[59] HOŘÍNEK, O. a NEKORJAK, M. Integrace přistěhovalců z Vietnamu. In RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 176 - 177

[60] RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.*. 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0, s. 212 - 215

4 CIZINCI A TRH PRÁCE

V této kapitole bude pojednáno o druhém nejdůležitějším integračním procesu – o vstupu na trh práce, za jakých podmínek se mohou jednotlivě kategorie cizinců ucházet o zaměstnání v ČR, o projektu Výběr zahraničních kvalifikovaných pracovníků a informační síti EURES. Tato a předcházející kapitola pojednávají o dvou nejzásadnějších činitelích integračního procesu.

4.1 Kategorizace cizinců na trhu práce

Podmínky pro zaměstnávání cizinců na českém trhu práce jsou dány zákonem o zaměstnanosti (ZoZ) - zákon č. 435/2004 Sb., který musel zohlednit vstup ČR do Evropské unie. Právní úprava zohledňuje i Nařízení Rady 1612/68 EHS, Směrnici Rady 90/365/EHS a Nařízení Komise EHS 1251/70, navíc jsou těmito právními opatřeními zajištěny stejné podmínky také pro rodinné příslušníky. Z pozice ZoZ jsou cizinci rozděleni do tří kategorií (odlišný právní režim):

1. cizinci s trvalým pobytem – tito cizinci mají od české policie vydaný průkaz o povolení k pobytu a při zaměstnávání mají stejné podmínky jako čeští občané, není pro ně nutné (s výjimkou povolání vyžadujících české státní občanství) si obstarávat povolení k zaměstnání,

2. občané EU, EHP a Švýcarska – vstupem do Evropské unie mají všichni cizinci, kteří jsou občany členských zemí EU, stejné právní postavení a také nepotřebují povolení k zaměstnání, toto opatření se týká i občanů Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska,

3. cizinci ze třetích států – tito cizinci musí vlastnit povolení pobytu za účelem zaměstnání, které jim vydá cizinecká policie na základě jejich žádosti o správně dokladovaném povolení k zaměstnání (povolení k zaměstnání získávají od příslušného úřadu práce), druhou možností je, že přijíždějí na základě mezinárodní smlouvy a Česká republika je pak vázána smluvními podmínkami.[61]

[61] STEINICHOVÁ, L. *Průvodce zaměstnáváním cizinců v České republice.* 1. vyd. Praha: BMSS-Start, spol. s. r. o., 2004, 79 s. ISBN 80-86140-23-7, s. 8

P. Čižinský (in Trbola R., Rákoczyová, M.) používá rozdělení cizinců pouze do dvou skupin:

1. cizinci postavení na roveň českým státním občanům – jedná se o občany EU a jejich rodinné příslušníky, občany jiných zemí EHS a jejich rodinné příslušníky rodinné příslušníky občanů ČR, cizince s trvalým pobytem, cizince – azylanty nebo cizince s doplňkovou ochranou,

2. cizinci s omezeným přístupem na trh práce a ke službám zaměstnanosti –

do této skupiny patří cizinci s povinností mít povolení k zaměstnání nebo cizinci s určitými zvýhodněními (nemají plně k dispozici služby zaměstnanosti).[62]

§ 95 ZoZ ukládá povinnost požádat o povolení k zaměstnání i pro cizince, který je do ČR poslán zaměstnavatelem – zahraničním subjektem na základě smlouvy uzavřené s českou právnickou nebo fyzickou osobou.

§ 142 ZoZ stanovuje, že o povolení získávat zaměstnance ze zahraničí a o povolení cizince k zaměstnání rozhoduje příslušný úřad práce ve správním řízení. Při ztrátě zaměstnání mohou občané z jiného členského státu EU nebo Švýcarska požádat o podporu v nezaměstnanosti. Zde platí, že prokáže zaměstnanost minimálně 12 měsíců v posledních třech letech, kdy na základě žádosti se mu mohou sečítat i doby zaměstnání (dob pojištění) v jiné členské zemi.[63]

Povolení k zaměstnání pomáhá ochránit české občany, aby cizinci byli zaměstnáváni jen na těch pozicích, o které není mezi českými uchazeči o zaměstnání zájem. § 92 odst. 1 ZoZ říká: *„Povolení k zaměstnání může vydat Úřad práce za podmínky, že se jedná o ohlášené volné pracovní místo (§ 35), které nelze s ohledem na požadovanou kvalifikaci nebo nedostatek volných pracovních sil obsadit jinak, a zaměstnavatel s krajskou pobočkou Úřadu práce předem projednal záměr zaměstnávat cizince podle § 86. Při vydávání povolení k zaměstnání Úřad práce přihlíží k situaci na trhu práce.“* [64]

---

[62] ČIŽINSKÝ, P. Přístup na trh práce. In TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. (eds.) *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I.* 1. vyd. Praha: Barrister & Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-19-8, s. 135 - 136

[63] KOLEKTIV AUTORŮ *Zaměstnávání cizinců a vysílání zaměstnanců a OSVČ do ciziny.* 2. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2006, 223 s. ISBN 80-7263-350-3, s. 14 - 15

[64] Zákony pro lidi. cz. Zákon č. 435/2004Sb., o zaměstnanosti. [online] ©AION CS 2010 –

Zákoníkem práce se řídí zaměstnávání v klasickém pracovním poměru, kromě toho je možné najít uplatnění v jiných právních formách ekonomických aktivit:

- agenturní zaměstnávání,
- vztah odběratel a subdodavatel (*outsourcing*),
- činnost členů právnických osob anebo statutárních zástupců těchto právnických osob pro tyto právnické osoby.[65]

4.2 Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků

Globalizační trendy projevující se na trhu práce s sebou přinesly i požadavky na kvalitu pracovní síly. Ekonomiky vyspělých států požadují vysoce kvalifikované zaměstnance, které získávají díky jejich ochotě k mezinárodní migraci. Migrační politiky jednotlivých států jsou pak přizpůsobeny, aby přijímání těchto vysoce kvalifikovaných odborníků na trh práce, bylo provázeno jednoduššími právními procedurami. [66]

Česká republika, stejně jako jiné země, se snažila vytvořit program, který by dovolil přijmout kvalifikované cizince a vycházela při tvorbě programu z usnesení vlády z roku 2001 a ze *Zásad politiky vlády v oblasti migrace* z roku 2003. V roce 2003 byl odstartován pilotní program *Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků* vycházející ze zkušeností obdobného programu realizovaného již v 60. letech minulého století v Kanadě. Projekt svými cíli odpovídal obecné koncepci imigrační politiky ČR, zároveň splňoval požadavky na ekonomický přínos.

Projekt měl podpořit politiku legální migrace, vybraní účastníci obdrželi rychleji rozhodnutí o trvalém pobytu (za 2,5 roku a vysoce kvalifikovaní odborníci za 1,5 roku), byli také chráněni 60 denní lhůtou v případě nezaviněné ztráty zaměstnání. Do projektu vstupovali pouze ti cizinci, kteří museli mít před podáním přihlášky do projektu již zajištěné pracovní místo. Nejvíce cizinců se uplatnilo v IT odvětví.

2014, [cit. 2014-02-10], dostupné z: http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435

[65] ČIŽINSKÝ, P. Přístup na trh práce. In TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. (eds.) *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I.* 1. vyd. Praha: Barrister & Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-19-8, s. 138 - 139

[66] TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. (eds.) *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I.* 1. vyd. Praha: Barrister & Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-19-8, s. 38 - 39

Projekt byl zastaven k 31. 12. 2010, celkem díky němu přišlo 1766 zahraničních pracovníků. [67]

Z grafu je patrné, z jakých zemí přišli.

Graf č. 3: Počet imigrantů z jednotlivých zemí, jejichž počet v projektu byl vyšší než 10

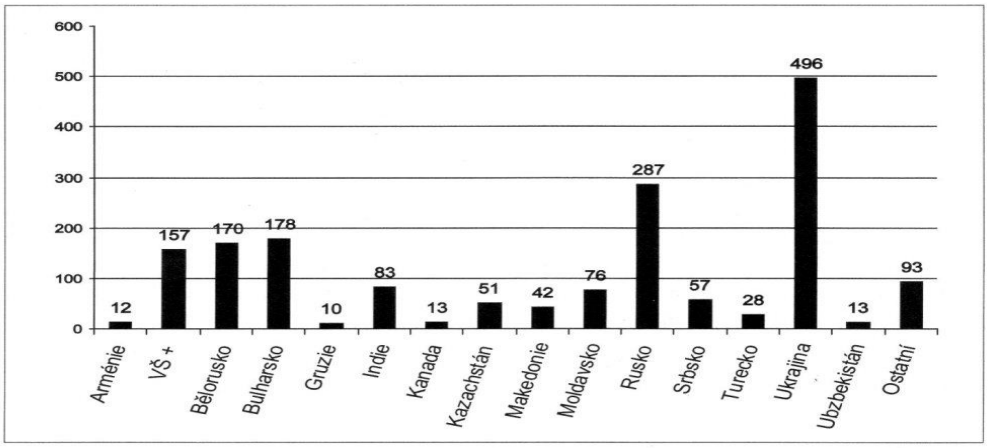

Celkový počet účastníků v Projektu v letech 2003–2010 = 1766

Poznámka: VŠ+ označuje absolventy vysokých škol v ČR z ostatních zemí

ZDROJ: TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. (eds.) *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I.* 1. vyd. Praha: Barrister & Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-19-8, s.42

4.3 Informační síť EURES

Evropská služba zaměstnanosti – EURES byla založena nařízením Evropské komise 2434/92 (27. 07. 1992), aby bylo možné sledovat pohyb a podporu práva volného pohybu pracovních sil občanů EU, EHP a Švýcarska, kteří hledají v těchto zemích práci a stejným dílem je tato síť přístupná i zaměstnavatelům, kteří tyto pracovní síly vyhledávají. Vstupem ČR do Evropské unie v roce 2004 bylo zajištěno fungování sítě EURES i na ÚP ČR. Cílem sítě EURES je poskytování služeb podporujících mobilitu pracovních sil, o což se stará v rámci informační a poradenské činnosti asi 700 EURES poradců. Na našem území vykonává na pověřených úřadech práce poradenskou

[67] TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. (eds.) *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I.* 1. vyd. Praha: Barrister & Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-19-8, s. 40 - 13

činnost 15 ustavených poradců. Na dalších úřadech práce jsou k dispozici kontaktní osoby EURES poskytující svou poradenskou činnost zdarma.

Oficiální evropský portál http://europa.eu.int/eures informuje uchazeče o práci i zaměstnavatele o volných místech po celém území EU a EHP, národní portál EURES ČR http://portal.mspv.cz/eures přináší další informace (přehled náborů v ČR, připravovaných výběrových řízeních atd.). Stránky českého portálu mohou využit i cizinci ze třetích zemí, kteří splňují podmínku: vlastnit pracovní povolení.[68]

[68]KOLEKTIV AUTORŮ *Zaměstnávání cizinců a vysílání zaměstnanců a OSVČ do ciziny.* 2. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2006, 223 s. ISBN 80-7263-350-3, s. 35 - 38

5 PORADENSKÁ ČINNOST

Poslední kapitola teoretické části se zaměřuje na poradenskou činnost jednotlivých subjektů na území ČR, které jsou zapojené do pomoci imigrantům, aby se urychlil proces jejich integrace do majoritní společnosti. Bez těchto mnohdy i dobrovolnických, neformálních organizací by situace mnohých imigrantů nejen v pracovněprávních vztazích, ale i v běžném životě byla velice obtížná a bez dobré znalosti českého jazyka pro mnohé také téměř neřešitelná. Do poradenství jsou zapojeny jednak státní instituce (úřady práce, MPSV ČR, MV ČR), jednak nestátní neziskové organizace a pak také mezinárodní instituce a krajanské spolky. Několik informací o jejich aktivitách a dostupnosti jejich služeb uzavírají teoretickou část diplomové práce, aby praktickou částí mohla být doložena zjištění získaná studiem sekundárních zdrojů.

Poradenská činnost nevládních neziskových organizací

Jak bylo uvedeno již v předchozích kapitolách, integraci imigrantů a poradenství pro tuto skupinu občanů poskytují nevládní neziskové organizace (NNO), na něž se snaží svou činnost v této oblasti přenést úřady práce. NNO působící na českém území mají lokální, regionální, celonárodní a jen některé také mezinárodní pole působnosti. Podle jejich aktivit je dělíme na:

- organizace poskytující nízkonákladové aktivity (asistence a pomoc při hledání zaměstnání, krátkodobé kurzy, sepsání CV, základní kurzy češtiny)
- organizace s finančně náročnými aktivitami (různě specificky orientované kurzy, pokročilé jazykové kurzy, individuální dlouhodobé programy).

Nejrozsáhlejší poradenskou činnost nabízí Charita ČR. Služby NNO jsou pro přistěhovalce poskytovány na základě opatření definovaných v integrační politice státu, ale vzhledem přímému kontaktu s imigranty se NNO dokážou mnohem lépe přizpůsobit

jejich specifickým potřebám, což státní instituce nemohou,[69] ačkoliv pro cizince vedou úřady práce také poradenskou činnost, MV ČR provozuje portál veřejné správy *Cizinec* (http://portal.gov.cz/portal/cizinec/) a MSPV a MV ČR ještě nabízejí informace pro migranty na portále *Cizinci v České republice*, kde je odkaz na NNO a přehled všech NNO zapojených do integrační politiky a také přehled integračních center, jejichž činnost je směřována na pomoc imigrantům ze třetích zemí (http://www.cizinci.cz/news.php?lg=1).

Služby NNO jsou klasifikovány do několika hlavních oblastí činnosti, ale pro podporu integrace je nejvíce využíváno: sociální poradenství a asistence, právní poradenství, ochrana lidských práv, výuka jazyka, multikulturní a další vzdělávání, volnočasové aktivity, služby orientované na vytváření interaktivních vazeb s českou majoritní populací.

Obecně by se daly aktivity určené cizincům rozdělit na:

- rozvoj osobnosti a dovedností,
- na rozvoj a podporu interaktivních činností.

NNO mají sice přesně vymezené cílové skupiny, kterým mohou určitou aktivitu nebo službu poskytnout, nicméně jsou velice pružně schopny zareagovat na požadavky imigrantů a poskytnout i služby nad rámec opatření imigrační politiky. V neziskových organizacích pracuje mnoho dobrovolníků, jejichž dobrovolné integrační aktivity stály u zrodu profesionálních služeb a jsou ochotni se osobně na sociální integraci imigrantů podílet. Trbola sestavil na základě svých zkušeností během realizace výzkumného projektu typologii služeb cizincům, které mají výrazně prointegrační charakter:

- poradenství (poradenství v sociální oblasti, v oblasti práva, v oblasti trhu práce, psychologické poradenství, poradenství v oblasti sociální orientace, asistenční služby),
- individuální plány sociální práce s klientem (poskytují větší NNO s vyššími finančními prostředky),
- podpora vzdělávání v oblasti trhu práce a rekvalifikační kurzy,
- jazykové vzdělávání přistěhovalců,

[69] TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. (eds.) *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I.* 1. vyd. Praha: Barrister & Principal, o. s., 2011, s. 181 ISBN 978-80-87474-19-8, s. 80, 91

- podpora bydlení (realizovaná za pomoci charity),
- podpora volnočasových a multikulturních aktivit,
- charitativní a humanitární aktivity (realizováno za pomoci charita a dalších subjektů),
- podpora osvěty.[70]

Na pomoci přistěhovalcům se podílejí také **krajanské spolky**, mají své regionální pobočky a provozují vlastní internetové stránky. Pro imigranty jsou jednak nositeli jejich tradičních hodnot a udržování rodného jazyka, jednak jim pomáhají svými zkušenostmi při integraci (např. Klub Hanoi).

Další pomoc mohou imigranti v Mezinárodní organizaci pro migraci Praha (IOM), která provozuje za pomoci sponzorů také webové stránky pod názvem *Doma v České republice* (http://www.domavcr.cz/), kde jsou k dispozici již od roku 2003 (tehdy se jednalo o pilotní program MPSV) informace vyhledávané imigranty. Výhodou je jejich jazyková dostupnost nejen v češtině ale i v angličtině, ruštině, ukrajinštině, vietnamštině, moldavštině a mongolštině. Praha je centrem pro mnoho dalších institucí zapojených do integračních aktivit. K dalším institucím náleží:

- Multikulturní centrum Praha (www.mkc.cz),
- Komunitní centrum Báze, Berkat (www.berkat.cz),
- Charita ČR (www.charita.cz),
- Centrum pro integraci cizinců (publikace Spolu a lépe, dostupné z: http://www.cizinci.cz/files/clanky/685/Spolu_a_lepe.pdf)
- Poradna pro integraci (www.p-p-i.cz).

Z výše uvedeného je patrné, že imigranti na území České republiky mají mnoho možností pro získání potřebných informací nutných k zapojení na trhu práce, ale i ke každodennímu životu. Pomáhají jim jak státní instituce, tak neziskové organizace, krajanské spolky, ale mnohdy i řada dobrovolníků.

[70] TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. (eds.) *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I.* 1. vyd. Praha: Barrister & Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-19-8, s. 93 - 99

PRAKTICKÁ ČÁST

6 CÍL VÝZKUMU

Předmětem zkoumání je chování dospělých cizinců žijících na území České republiky. Cílem je zjistit, jak dospělí cizinci vnímají a využívají možnosti, které český stát imigrantům nabízí v oblasti sociálního a pracovního poradenství a jazykových kurzů češtiny.

6.1 Metoda sběru dat, metoda zaznamenávání dat, metoda zpracování, metoda analýzy, popis zkoumaného vzorku, místo šetření

Byla zvolena kvalitativní strategie

Metoda sběru dat-rozhovory, které byly vytvořeny autorkou této práce sledovaly přesvědčení, názory a důležité životní postoje všech účastníků. Dále sledovaly, jak dotázaní vnímají možnosti, které poskytuje český stát imigrantům, aby se plnohodnotně zapojili do naší společnosti a jak oni sami jsou ochotni tyto možnosti využívat. Rozhovory byly polostrukturované a skládaly se z okruhu 11 otázek, které zjišťovaly věk, pohlaví, zemi, vzdělání, pracovní zařazení, zkušenost respondenta s pracovní a sociálním poradenstvím a znalost českého jazyka. Rozhovory byly vedeny individuálně.

Metoda zaznamenávání dat – záznamový arch, který je vložen do příloh.

Metoda zpracování – případové studie. Případové studie byly zvoleny, z toho důvodu, neboť se můžeme domnívat, že popis a výklad konkrétních případů získáme dostatek podkladů k vypracování následné analýzy. Oproti dotazníkové metodě šetření, která by se pro náš účel nemusela zdát relevantní z důvodu zkreslení kvůli částečné jazykové

bariéře a oproti metodě pozorování, která by nebyla možná z důvodu náročnosti se případové studie jeví jako nejschůdnější pro náš účel.

Metoda analýzy - První oblast obsahuje osobní informace. Druhá oblast, sociální vazby, obsahuje důvody příjezdu do České republiky a navázání dalších vztahů zúčastněných. Třetí část popisuje zařazení do společnosti a využití možností vzdělávání a sociálního a pracovního poradenství. Poslední oblast popisuje zhodnocení současného stavu samotných účastníků a jejich vyhlídky do budoucna.

Popis zkoumaného vzorku:

Zkoumaný vzorek se skládá z jedenácti dospělých cizinců, kteří trvale žijí na území České republiky. Čtyři respondenti mají trvalý pobyt, jedna účastnice zkoumání má české státní občanství a sedm zbylých respondentů má dlouhodobý pobyt. Respondenti byli vybráni na jazykovém kurzy pro cizince a na základě referencí české neziskové organizace. Do výzkumu je zařazeno všech jedenáct zmíněných respondentů, protože se můžeme domnívat, že tento počet nám poskytne dostatečný empirický materiál pro vyhodnocení našeho výzkumu. Všichni z dotázaných si přáli zůstat v anonymitě. Jména respondentů jsou označená písmeny abecedy.

Místo šetření :

Jako místo šetření byl vybrán jazykový kurz, který pořádá organizace CIC (centrum pro integraci cizinců). Dále místo šetření bylo přizpůsobeno časovým možnostem dotázaných účastníků, což v určitých případech znamenalo dotazování se přímo na pracovišti a v domovech respondentů. Rozhovory byly vedeny jednotlivě a v soukromí vzhledem k citlivosti údajů.

6.2 Případové studie

Respondent č. 1

Osobní informace:

Panu A. je 51 let, pochází z Ruska a vystudoval vysokou školu technického zaměření. Je ženatý, má dva dospělé syny, kteří studují českou VŠ a povolení k dlouhodobému pobytu. Pracuje jako jednatel a majitel logistické firmy.

Sociální vazby:

Pan A. přijel s rodinou do České republiky v roce 2010 za vyhlídkou lepší finanční situace a založení vlastní firmy. Pan A. zvolil ČR na doporučení svých přátel, kteří zde již delší dobu žijí a přislíbili jemu a jeho rodině pomoc při adaptaci na české prostředí. Využil tedy služby pracovní agentury, která nabízela možnost založení společnosti s ručením omezeným a zprostředkování všech nezbytných povolení. Další jím uváděný důvod pro preferenci České republiky byla jazyková blízkost češtiny a ruštiny.

Zamýšlená integrace a zařazení do společnosti:

Pan A. nejdříve spoléhal na blízkost češtiny a ruštiny a sám přiznal, že jazykovou přípravu podcenil. Bezprostředně po příjezdu se učil česky pouze samostudiem, sledováním televize a z okolí. O tom, že by mohl bezplatně navštěvovat kurzy českého jazyka se dozvěděl od svých přátel, kteří stejný kurz navštěvovali již dříve. Do kurzu nastoupil spolu se svou ženou a vzájemně se podporují. Dle svého subjektivního názoru hodnotí kladně spíše pasivní znalost jazyka, než znalost aktivní. Osvojení si češtiny považuje za nutnost hlavně pro zachování chodu prosperující společnosti. Bližší vztahy s českou společností nevyhledává a zdržuje se převážně mezi svými krajany, dílem kvůli částečně jazykové bariéře.

V České republice nevyužil žádnou možnost pracovního ani sociálního poradenství, spoléhal totiž na služby ruské pracovní agentury, která ale v současné době již zkrachovala. Domnívá se, že v případě potřeby by našel pomocnou ruku u svých přátel a známých.

Aktuální stav a vyhlídky do budoucna:

Pan A. zamýšlí i nadále navštěvovat kurzy češtiny pro cizince a časem složit zkoušku A1, což je nezbytný předpoklad k získání povolení k trvalému pobytu v České republice. Cítí se být šťastný, pracovně se plně realizuje a chce si tady vytvořit plnohodnotný domov. Svou úplnou integraci odhaduje za několik let, až se nebude cítit omezován jazykovou bariérou.

Respondent č. 2

Osobní informace:

Paní L. je 49 let, pochází z Ruska a vystudovala vysokou pedagogickou školu. Je vdaná, má dva dospělé syny, kteří studují českou VŠ a povolení k dlouhodobému pobytu. Je jednatelkou v manželově logistické firmě.

Sociální vazby:

Paní L. přijela do České republiky spolu s rodinou v roce 2010. Ve volbě ČR se přizpůsobila manželově přání, který si zde chtěl založit společnost s ručením omezeným. Paní L. se rozhodla manžela následovat nejenom kvůli manželské soudržnosti, ale hlavně si přála být nablízku svým synům, kteří chtěli začít studovat a žít v České republice. Souhlasila také proto, že zde žijí rodinní známí, kteří jim nabídli pomoc při budování zázemí.

Zamýšlená integrace a zařazení do společnosti:

Před příjezdem neměla potřebu učit se česky, doufala totiž, že si jazyk díky podobnosti rychle osvojí. Po příjezdu se nejprve učila formou samostudia, až po čase, když naznala, že na naučení se češtiny sama nestačí, začala vyhledávat kurzy českého jazyka. Obrátili se s manželem na své krajany a ti jim doporučily bezplatný kurz, který pořádá nezisková organizace Centrum integrace cizinců, kam také společně nastoupili.

Paní L. byla sama sebou zklamaná, protože si myslela, že nebude muset tuto formu vzdělávání využít. Sama tvrdí, že rozumí velmi dobře, ale dělá jí problém hovořit.

Možnost pracovního, či sociálního poradenství nevyhledala, nevidí k tomu důvod, protože v případě potřeby se může obrátit na své přátele.

Vlivem jazykové bariéry sama aktivně vztahy s Čechy nevyhledává, cítí se příjemněji v ruské komunitě.

Aktuální stav a vyhlídky do budoucna:

Prioritou číslo jedna je pro paní L. rodina a její bezproblémový chod. Byla by spokojená, kdyby si více osvojila češtinu a mohla by se tak lépe přizpůsobit českému

prostředí, protože se obává, že se do své vlasti spolu s rodinou už natrvalo nevrátí. Z toho důvodu je připravená získat povolení k trvalému pobytu a pokusit se o alespoň částečnou integraci.

Respondent č. 3

Osobní informace:

Panu V. je 34 let, pochází z Ázerbajdžánu a na vysoké škole vystudoval humanitní studia. Je ženatý, má malého syna a povolení k dlouhodobému pobytu. Je majitel a jednatel s.r.o.

Sociální vazby:

Pan V. přijel do ČR spolu s manželkou a malým synem v roce 2009. V Ázerbajdžánu již nechtěli žít, protože se neztotožňovali s muslimskou vírou a cítili nedostatek základních práv a svobod oproti západním zemím. Výběr právě České republiky ovlivnil fakt, že bratr pana V. zde žije již od roku 1995 a vybudoval si slušné zázemí, které ochotně nabídl svému sourozenci.

Cesta do ČR byla nepřímá přes Rusko, kde si zaplatil služby agentury, která mu zajistila živnostenský list, vlastí společnost a potřebná povolení.

Zamýšlená integrace a zařazení do společnosti:

Delší dobu před příjezdem se pan V. svědomitě připravoval a učil se česky formou samostudia. Poprosil bratra, aby mu posílal české knihy, DVD a časopisy. Zajímal se o českou kulturu a dění v České republice.

Po příjezdu sám aktivně vyvíjel snahu učit se česky a za pomoci bratra vyhledal neziskovou organizaci CIC, kam začal docházet na kurzy češtiny. Aktivní i pasivní znalost jazyka hodnotí jako velmi dobrou a jazykovou bariéru necítí.

O možnosti pracovního a sociálního poradenství ví, ale zatím neměl potřebu jej vyhledat, v případě nutnosti by nejprve požádal o pomoc bratra.

V práci i v soukromí je cíleně v kontaktu s českými občany, mezi kterými si nachází přátele a dělá vše pro rozvoj vzájemných vztahů.

Aktuální stav a vyhlídky do budoucna:

Pan V. se domnívá, že zde našel s rodinou nový domov. Cítí se být spokojený v zemi, kde fungují zákony a kde stát vytváří dostačující životní podmínky jak pro své vlastní občany, tak i pro imigranty.

Chce se perfektně naučit česky, zamýšlí se plně integrovat a získat české občanství. S rodinou v české republice chtějí zůstat natrvalo a nepředpokládá, že by se jeho syn eventuálně další děti vzdělávaly v jiné školské soustavě, než-li v české.

Respondent č. 4

Osobní informace:

Paní B. je 41 let, pochází z Turecka a vystudovala vysokou školu ekonomického směru. Je vdaná, má malou dceru, která se narodila v ČR a povolení k trvalému pobytu. V současné době je na mateřské dovolené.

Sociální vazby:

Paní B. se seznámila se svým manželem, který je české národnosti na pracovní stáži v Německu, kde oba jistou dobu trvale žili. Rozhodli se vzít a založit rodinu. V roce 2004 dostal manžel perspektivní pracovní nabídku v české republice a preferoval názor, že pro jejich ještě nenarozeného potomka bude lepší, když přijde na svět v ČR .

Zamýšlená integrace a zařazení do společnosti:

Nejdříve měla paní B. z českého jazyka obavy, s manželem komunikovala výhradně v angličtině. Vždy když jeli na návštěvu za rodinou manžela, obešla se veškerá konverzace bez použití češtiny, protože její choť překládal.

Po příjezdu do ČR se spoléhala na svého muže při řešení každodenních situací, ale po čase jí začala jazyková bariéra a neustálý doprovod vadit a sama aktivně vyvíjela snahu učit se česky. Využila kurzy češtiny pro cizince a vyhledávala vztahy s českými občany. Její čeština se velmi zlepšila a i díky tomu si sama našla práci v americké kanceláři. Pozvolna se jí z každodenního života intenzivní užívání češtiny vytrácí, vlivem převážné komunikace v anglickém jazyce. Svou znalost češtiny hodnotí jako průměrnou, převažuje pasivní, nad aktivní.

Necítila potřebu vyhledat pracovní poradenství a doufá, že to v budoucnu nebude potřeba. Při zařizování mateřské dovolené a rodičovského příspěvku využila sociální poradenství a hodnotí tuto zkušenost jako velmi pozitivní a příjemnou i díky milému jednání ze strany sociálního poradce. Vzhledem k pracovním aktivitám

svého manžela, nevidí paní B. nutnost úplné integrace v České republice, neboť je možné, že v závislosti na pracovních nabídkách manžela, nebudou setrvávat v ČR.

Aktuální stav a vyhlídky do budoucna:

V současné době je paní B. na mateřské dovolené, tak má přebytek času, který chce věnovat studiu češtiny. Pomalu se sžívá s myšlenkou možností setrváním jí a její rodiny v České republice nastálo. V budoucnu chce stále aktivně rozvíjet a vyhledávat vztahy s Čechy a plně se přizpůsobit českému prostředí.

Respondent č. 5

Osobní informace:

Paní N je 56 let a pochází z Kalmycké republiky, která je součástí Ruské Federace. Vystudovala vysokou pedagogickou školu, je svobodná a bezdětná. Je v invalidním důchodu a má povolení k trvalému pobytu.

Sociální vazby:

Paní N. přijela do Prahy v roce 2002 spolu se svými synovci za sestrou, která si zde v roce 1996 našla pracovní uplatnění. Účelem příjezdu bylo sloučení rodiny. Paní N. se výhradně starala o své synovce, kteří zde začali chodit do školy a poskytla jim spolu se setrou odpovídající rodinné zázemí.

Zamýšlená integrace a zařazení do společnosti:

Před příjezdem do ČR se nijak zvlášť nepřipravovala, zcela spoléhala na svou sestru. Po příjezdu se soustředila na zajištění zázemí pro své synovce a spíše se zdržovala v rusky mluvící komunitě. Po jistě době, když si zde chlapci zvykli, se začala zajímat o své možnosti uplatnění. Začala navštěvovat kurzy českého jazyka a využívat možnosti českých neziskových organizací. Na doporučení sestry si vyhledala společnost CIC a do dnes plně využívá služeb, které tato NO nabízí.

Společnost CIC jí pomohla vyřídit invalidní důchod, má totiž stupeň invalidity číslo 3 a je odkázána na invalidní vozík, příspěvky na bydlení a na doporučení začala navštěvovat rekvalifikační kurzy pro cizince.

Paní N. sice navštěvuje kurzy českého jazyka a využívá dobrovolnický program společnosti, který spočívá v tom, že za ní dochází dobrovolník, se kterým každý týden konverzuje v českém jazyce, ale svou znalost češtiny hodnotí jako velmi chabou. V komunikaci s úřady jí pomáhají synovci, sestra a zmíněný dobrovolník.

Do společnosti se integrovaná ještě necítí, protože i kvůli svému zdravotnímu handicapu není schopna navazovat kontakty s českými občany běžnou cestou. Doufá, že v budoucnu si češtinu mnohem lépe osvojí a vztahy se jí tím pádem budou utvářet snáz.

Aktuální stav a vyhlídky do budoucna:

Paní N je v České republice velmi spokojená, největší klady vidí v přístupu státu k handicapovaným a v široké škále možností nabízeného poradenství pro cizince. V budoucnu by chtěla složit zkoušku pro udělení českého občanství a plně se integrovat do české společnosti.

Respondent č. 6

Osobní informace:

Paní O. je 50 let, pochází z Ukrajiny a vyučila se kuchařkou. Je vdaná, má dospělé dcery, které také žijí v ČR a povolení k trvalému pobytu. Je zaměstnaná v české úklidové firmě.

Sociální vazby:

Paní O. přijela do České republiky v roce 1993 za vidinou lepšího pracovního uplatnění, než jaké by se jí mohlo dostat na rodné Ukrajině, přičemž pádným důvodem pro výběr ČR byla početná ukrajinská komunita. Manžel, s kterým je vdaná již přes třicet let, do Čech nechce a raději zůstal ve své vlasti.

Zamýšlená integrace a zařazení do společnosti:

Paní O. se před příjezdem česky neučila a ni po příjezdu nevyhledala žádný jazykový kurz. Naplno se spoléhala na zázemí ukrajinské komunity, které jí bylo poskytnuto. Jazyk se naučila sama díky samostudiu a aktivně vyhledávala české prostředí. Po určité aklimatizaci v České republice si přes inzerát našla práci ve výrobně polotovarů. Díky českému pracovnímu kolektivu její znalost češtiny rostla a v současné době ji hodnotí na osmdesát procent.

Pracovní, ani sociální poradenství nevyhledala z důvodu existence možnosti rady a pomoci od svých krajanů, a doufá, že v budoucnu nebude muset. Hlavně díky rychlému nalezení vyhovující pracovní pozice, kde jsou její spolupracovníci z drtivé většiny Češi, se cítí být dostatečně sžitá s českým prostředím.

Aktuální stav a vyhlídky do budoucna:

Paní O. považuje Česko za svůj druhý domov. Již neplánuje, ale ani nevyvrací možnost návratu na Ukrajinu. Má novou práci, pracuje jako uklízečka v české úklidové firmě a doufá, že se její situace v budoucnu nezmění.

Respondent č. 7

Osobní informace:

Paní J. je 31 let pochází z Ukrajiny a vyučila se švadlenou. Je vdaná za občana České republiky a má s ním malého syna. Získala české občanství. Je zaměstnaná v české úklidové firmě.

Sociální vazby:

Paní J. přijela do České republiky v roce 2002 na doporučení matky, která zde žije od roku 1993. Za pomoci matky si našla práci ve firmě vyrábějící polotovary a seznámila se tam se svým budoucím manželem. Po uzavření sňatku s českým státním příslušníkem se jim narodil syn.

Zamýšlená integrace a zařazení do společnosti:

Paní J. se na příjezd do České republiky nijak výrazně nepřipravovala, spoléhala totiž na svou matku a jí vytvořené zázemí. Nevyužila možnost jazykových kurzů, protože neměla potřebu neformálního vzdělávání. Český jazyk se naučila samostudiem, převážně sledováním českých médií a každodenní komunikací s okolím.

Po určitém ovládnutí jazyka jí matka pomohla najít si práci tam, kde sama pracovala. Díky její píli a snaze porozumět českému jazyku se poměrně brzy česky naučila. Myslí si, že neoddiskutovatelnou zásluhu může připsat manželovi a jeho pedagogickým schopnostem.

V minulosti využila služeb úřadu práce, ale zastává názor, že jí to v ničem nepomohlo a v budoucnu se v případě potřeby bude spoléhat na svou rodinu a přátele. Při přechodu na mateřskou dovolenou sociální poradenství nevyužila, spolehla se výhradně na manželovy znalosti a pomoc od jeho rodiny.

Díky svým přátelům české národnosti a toho, faktu, že se provdala za Čecha, necítí žádnou bariéru, kvůli které by se nemohla v budoucnu plně integrovat.

Aktuální stav a vyhlídky do budoucna:

Paní J. si Českou republiku zamilovala a už kvůli svému synovi, který v současné době navštěvuje české předškolní vzdělávací zařízení a manželovi nehodlá ze země trvale vycestovat. S českým prostředím se sžila a Česko považuje za svůj domov. Našla si zde přátele a doufá, že se pro ni nic v budoucnu měnit nebude.

Respondent č. 8

Osobní informace:

Paní V. je 26 let, pochází z Ukrajiny a vystudovala střední zdravotnickou školu. Je vdaná, bezdětná a má povolení k dlouhodobému pobytu. Je zaměstnaná v české úklidové firmě

Sociální vazby:

Paní V. přijela do Prahy v roce 2009 s manželem, který si zde našel práci. Domnívá se, že manželka má následovat svého manžela. Další důvod pro její souhlas s odcestováním do České republiky byl ten, že matka paní V. v Čechách žije již od roku 1993 a její starší sestra se vydala za matkou devět let po ní.

Zamýšlená integrace a zařazení do společnosti:

Spolu s manželem se výhradně spoléhaly na pomoc matky a sestry, a proto se jazykově nijak zvlášť nepřipravovala. Po příjezdu do ČR nevyužila žádný jazykový kurz a učila se formou samostudia. Nemalou pomoc s češtinou jí poskytla matka se sestrou. Svoji jazykovou znalost češtiny hodnotí - řeč na padesát procent, psaný projev na dvacet procent a dovednost čtení na čtyřicet procent. Takovýto stav jí vyhovuje, nepřipouští si výraznou jazykovou bariéru.

Jak sama uvedla, nebyla si vědoma možnosti bezplatného poradenství v sociální a pracovní oblasti, vždy se se vším obracela na zde žijící rodinu. Nyní pracuje na řadové pozici v úklidové firmě.

Paní V. se stýká především se členy ukrajinské komunity a o výraznější začlenění do české společnosti nejeví příliš velký zájem i z toho důvodu, že neví, kde v budoucnu s manželem budou. Vše závisí na situaci na Ukrajině.

Aktuální stav a vyhlídky do budoucna:

Paní V. si není jistá svým setrváním v ČR, protože se vše odvíjí od manželových pracovních nabídek. Zatím tedy nevidí důvod k hlubší integraci, ale nevylučuje, že se v budoucnu bude snažit získat povolení k trvalému pobytu.

Respondent č. 9

Osobní informace:

Pan E. pochází z místa bývalé Jugoslávie, dnešního Chorvatska. Je mu 55 let, je ženatý a má dvě dospělé děti. Vyučil se jako obráběč kovů a má povolení k trvalému pobytu. V současné době je veden na Úřadu práce.

Sociální vazby:

Pan E. přijel do České republiky v roce 1994 za vidinou lepšího zaměstnání. Původně plánoval odcestovat dál na západ, ale seznámil se zde se svou budoucí ženou, se kterou později uzavřel manželství, ze kterého se narodily dvě děti. V současnosti jsou již dospělé a celý život žijí v ČR.

Zamýšlená integrace a zařazení do společnosti:

Po příjezdu do ČR pan E. necítil sebemenší přítomnost jazykové bariéry a to díky zřetelné podobnosti češtiny a chorvatštiny. Poměrně rychle si našel odpovídající zaměstnání a vyhledával kontakt s českými občany a cíleně si dělal mezi nimi své přátele. Svou znalost češtiny by ohodnotil na výbornou, nemá problém plnohodnotně komunikovat v českém jazyce.

Jistou dobu poté, co se oženil a žil spokojeným rodinným životem přišel o práci a využil tak služeb Úřadu práce a absolvoval rekvalifikační kurz – masér. Velmi dobře se orientuje v nabídce poradenských služeb. Uvádí, že kdyby v případě nutnosti potřeboval jakékoliv poradenství, vše si najde na internetu anebo u příslušných institucí. V současné době je veden na ÚP a zaměstnání zatím nenachází.

Domnívá se, že je již plně integrován a pouze z dlouhé chvíle navštěvuje bezplatný kurz češtiny pro cizince na stupeň A1, který pořádá CIC.

Aktuální stav a vyhlídky do budoucna:

Pan E. se již nehodlá vrátit do své staré vlasti a za svůj domov považuje Českou republiku, dokonce uvádí, že si cítí býti Čechem. V budoucnu by si přál nalézt odpovídající zaměstnání a šťastně s manželkou v ČR žít.

Respondent č. 10

Osobní informace:

Pan K. pochází z Japonska, je mu 34 let a vystudoval vysokou školu v oblasti IT. Je ženatý, bezdětný a má povolení k dlouhodobému pobytu. Pracuje v japonské firmě v Praze.

Sociální vazby:

Pan K. přijel do České republiky v roce 2007 z důvodu velmi dobré pracovní nabídky, kterou mu poskytla japonská firma s kanceláří v Praze. Nejprve odjel do ČR sám a až po zařízení nutných nezbytností za ním přijela jeho manželka.

Zamýšlená integrace a zařazení do společnosti:

Před příjezdem do ČR se pan K. učil česky pouze fráze, protože jeho zaměstnavatel mu přislíbil naprostý komfort ve všech oblastech včetně bydlení a zařízení nutných dokladů.

Jelikož se celý den věnuje pracovní činnosti, nemá čas navazovat vztahy s Čechy a svou znalost češtiny popisuje pan K. jako velmi slabou a v případě každodenní potřeby nákupu potravin a podobně, používá překladač anebo se dorozumívá anglicky. Pracovní vytížení mu nedovoluje si čas na studium vytvořit. V současné době navštěvuje kurzy češtiny pro cizince A1, které mu sjednal zaměstnavatel a které potřebuje k získání povolení k trvalému pobytu.

Nepředpokládá, že by potřeboval sociální, či pracovní poradenství, pokud by se tak stalo, obrátí se na svého zaměstnavatele.

Zařadit do společnosti se v nejbližší době nehodlá, ale pokud by se jeho pracovní stáž měla prodlužovat, tuto možnost by eventuálně zvážil.

Aktuální stav a vyhlídky do budoucna:

Pan K. není schopný sdělit, zda-li je jeho budoucnost v České republice reálná, vše se bude totiž odvíjet od nabídky, kterou mu poskytne jeho zaměstnavatel.

Respondent č. 11

Osobní informace:

Paní K. je 35 let, pochází z Japonska a vystudovala vysokou školu uměleckého zaměření. Je vdaná, bezdětná a má povolení k dlouhodobému pobytu. Je v domácnosti.

Sociální vazby:

Paní K. přijela do České republiky v roce 2009 za manželem, který zde žije od roku 2007. Manžel přijel do ČR z důvodu velmi dobré pracovní nabídky a paní K. za ním odcestovala, až poté, co bylo připraveno odpovídající zázemí.

Zamýšlená integrace a zařazení do společnosti:

Paní K. se před odjezdem do ČR připravovala pomocí internetových kurzů češtiny na sociálních sítích, které pořádají nadšenci, bez nároku na honorář př. youtube. Po příjezdu do Česka pokračuje ve svém úsilí. Svou znalost jazyka považuje za nedostačující, čeština je pro ni velmi obtížná. Spolu s manželem navštěvují kurzy češtiny pro cizince, které pořádá CIC.

Poradenství v žádné oblasti nevyužila, nevidí k tomu důvod, kdyby potřebovala pomoc, v jakékoliv oblasti, obrátí se na manžela a ten posléze na svého zaměstnavatele.

Dost podstatně cítí jazykovou bariéru, která jí brání více se včlenit do české společnosti. Od svého příjezdu je v domácnosti, a proto má dostatek času se češtině naplno věnovat.

Aktuální stav a vyhlídky do budoucna:

Paní K se v České republice velmi líbí, ale cítí jistou sociální izolaci vlivem jazykové bariéry. V budoucnu by ráda navázala vztahy s českými občany, ale jelikož se řídí podle manželových pracovních nabídek, nemůže odhadnout zda-li a na jak dlouhou dobu budou v České republice pobývat.

6.3 Komparace kazuistik

Osobní informace:

Pan K., V a paní K. a N. pocházejí z Ásie, zbytek respondentů se narodil na území Evropy.Všichni dotazovaní cizinci mají vysokoškolské vzdělání, kromě pana E., paní O. a paní J., kteří jsou vyučení a paní V., která vystudovala střední školu. Českou vzdělávací instituci navštěvují potomci všech dotázaných, kromě japonského páru a paní V., kteří jsou bezdětní.

Jediná z respondentů paní J. získala české státní občanství, povolení k trvalému pobytu mají paní N., B., O. a pan E., ostatní mají povolení k dlouhodobému pobytu.

Vybraní cizinci v České republice pracují, vyjma pana E., který v současné době práci hledá, paní B. tohoto času na mateřské dovolené a paní N, která pobírá invalidní důchod. Paní K je v domácnosti.

Sociální vazby:

Za vidinou dobrého pracovního uplatnění a lepší budoucnosti zvolili příjezd do ČR pan A., V., E., K. a paní J., O. a N. Paní K., B., V. a L. se rozhodli následovat svou rodinu a podřídily se tak přání manžela.

Paní Jaroslava a pan Emini se v České republice seznámili se svými životními partnery a založili zde rodinu. Paní N. a pan V již měli v ČR rodinu, která jim poskytla odpovídající zázemí. Na podporu své komunity se spolehla paní O.,V. pan A. i se svou ženou L. Pro pana K. přislíbil veškeré zázemí jeho zaměstnavatel a paní K. přicestovala za svým manželem, který zde nejdříve připravil podmínky pro jejich společný život. V případě paní B., která si vzala Čecha, byl spoleh na zázemí manželovy rodiny.

Zamýšlená integrace a zařazení do společnosti:

Kromě paní J., O., V. a pana E. všichni dotázaní využili kurzy češtiny pro cizince a to budˇ bezprostředně po příjezdu nebo po jistém čase, co zjistili, že jim samostudium nestačí. Pro informace ze své komunity nebo rodiny, před profesionálním pracovním nebo sociálním poradenství dávají přednost pan V.,A., a paní L., O. a V. Paní B., N, J. a pan E. využili pomoc formou pracovního či sociálního poradenství. Paní

K. a její manžel K. o možnostech poradenství ví, ale v případě potřeby by se obrátili na manželova zaměstnavatele.

Aktuální stav a vyhlídky do budoucna

Všichni až na pana K., V. a L. se cítí dostatečně sžití s českým prostředím nebo by toho chtěli v dohledné době dosáhnout.

6.4 Shrnutí praktické části

V rozhovorech s jedenácti cizinci trvale žijící na území ČR byl stanoven okruh jedenácti otázek. Otázky se zaměřovaly na samotné respondenty (věk, vzdělání, forma pobytu, pracovní zařazení), důvody volby České republiky, jejich sociální vazby a zařazení do společnosti. Dále zjišťovaly informovanost dotázaných o možnostech využívání poradenské činnosti poskytované českými institucemi a proč jí fakticky využívají či nikoliv. Otázky byly také zaměřeny na spokojenost dotázaných se současným stavem jejich integrace a vyhlídkami do budoucna.

Cílem praktické části bylo zjistit, jak dospělí cizinci vnímají a využívají možnosti, které český stát imigrantům nabízí v oblasti sociálního a pracovního poradenství a jazykových kurzů češtiny.

Samotný fakt, že osm z jedenácti dotázaných navštívilo nebo stále navštěvují kurzy češtiny pro cizince a mají snahu prohlubovat svou znalost češtiny a tím se rychleji včlenit do naší společnosti, lze hodnotit tak, že státní imigrační politika na tomto úseku funguje efektivně.

Poněkud překvapivým zjištěním je, že většina dotázaných cizinců si je vědoma možnosti sociálního či pracovního poradenství, ale tuto nabídku ze strany českého státu nevyužívá. Cizinci se spíše spoléhají na svou komunitu a rodinu, která jim v České republice poskytuje zázemí. Ti, co by zájem o poradenství měli, o této eventualitě ani nevědí, protože neviděli důvod hledat pomoc jinde, než od svých krajanů. Zjištěná fakta vedou k závěru, že na úseku sociálního a pracovního poradenství pro cizince se imigrační politika do značné míry míjí účinkem.

Za zvážení proto stojí prověřit, jestli obsah a formy sociálního a pracovního poradenství reagují na skutečné problémy cizinců.

ZÁVĚR

Tématem diplomové práce bylo vzdělávání cizinců, jako podstatná součást procesu jejich integrace cizinců do české společnosti. Cílem teoretické části bylo popsat možnosti nabízející se pro vzdělávání cizinců z hlediska národnostní struktury imigrace, z historických souvislostí i ze současné situace teritoriálním rozmístění cizinců v České republice. Teoretická část měla za úkol ukázat, jak souvisí vzdělávání cizinců s ostatními aspekty státní imigrační politiky.

Cílem v praktické části bylo zjistit, jak dospělí cizinci vnímají možnost kurzů češtiny sociálního a pracovního poradenství a jak těchto možností využívají.

V praktické části byly prezentovány výsledky kvalitativní studie, která byla zpracována metodou případových studií a to rozhovory s jedenácti respondenty. Dotazovaní byli získáváni v jazykovém kurzu češtiny pro cizince a na základě referencí české neziskové organizace.

Bylo zjištěno, že jazykové kurzy se setkávají u cizinců s aktivní odezvou, zatímco o sociální a pracovní poradenství cizinci většinou zájem nemají, protože pomoc při řešení problémů vyhledávají v rámci své komunity.

Praktická část byla uzavřena doporučením, aby se prověřilo, jestli obsah a formy sociálního a pracovního poradenství reagují na nejnaléhavější problémy cizinců.

Získané poznatky lze zobecnit tím způsobem, že jazykové vzdělávání cizinců jako součást státní imigrační politiky může fungovat dobře, i když jiná součást státní imigrační politiky, v našem případě sociální a pracovní poradenství, natolik účinná není.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

DRBOHLAV, D. a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku.* 1. vyd. Praha: SLON, 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1

IVANOVÁ, K., ŠPIRUDOVÁ, L., KUTNOHORSKÁ, J. *Multikulturní ošetřovatelství I.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005, 248 s. ISBN 80-247-1212-1

KOLEKTIV AUTORŮ *Zaměstnávání cizinců a vysílání zaměstnanců a OSVČ do ciziny*. 2. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2006, 223 s. ISBN 80-7263-350-3

KUTNOHORSKÁ, J. *Multikulturní ošetřovatelství pro praxi.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013, 160 s. ISBN 978-80-247-4413-1

PAVLÍKOVÁ, E., SLÁDEK, K. a kol. *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR.* 1. vyd. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2009, 120s. ISBN 978-80-86818-96-5

RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA,R. (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* 1. vyd. Praha: SLON, 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0

ROLNÝ, I, LACINA, L. *Globalizace, etika, ekonomika.* 1.vyd. Ostrava-Přívoz: KEY Publishing, s. r. o., 2008, 281 s. ISBN 978-80-87071-62-5

STEINICHOVÁ, L. *Průvodce zaměstnáváním cizinců v České republice.* 1. vyd. Praha: BMSS-Start, spol. s. r. o., 2004, 79 s. ISBN 80-86140-23-7

ŠIŠKOVÁ, T. (ed.). *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti.* 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 200s. ISBN 80-7178-648-9

TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I. Integrační politika.* 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-19-8

TRBOLA, R, RÁKOCZYOVÁ, M. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II. Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace.* 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, o. s., 2011, 181 s. ISBN 978-80-87474-20-4

VÍZNEROVÁ, H., JEDLIČKOVÁ, V., KRCHOVÁ, A, KOŠŤÁLOVÁ, H. *Metodika nízkoprahových kurzů pro cizince.* 1. vyd. Praha: EKS, 2011, 68 s.
ISBN 978-80-904452-4-6

Seznam použitých internetových zdrojů

ČSÚ. Cizinci: počet cizinců. [online] ©12. 02. 2014, [cit. 2014-03-11] dostupný z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. Postoje české veřejnosti k cizincům. [online] ©13. 05. 2013, [cit. 2013-12-10]
dostupný z: http://www.migraceonline.cz/doc/postoje.pdf

ČSÚ. Rozmístění cizinců na území ČR. [online] ©2012, [cit. 2013-12-15] dostupný z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/7C0056C9C9/$File/141413_kt01.pdf

MVČR. Migrační a azylová politika ČR. [online] ©01. 09. 2011, [cit. 2014-01-10]
dostupný z:
http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx

MVČR. Postup vlády při realizaci Koncepce integrace cizinců. [online] ©08. 01. 2013, [cit. 2013-12-11] dostupný z: http://www.mvcr.cz/soubor/postup-realizace-koncepce-integrace-cizincu-na-2013-usn-vlady-pdf.aspx

Migraceonline.cz. Postoj veřejnosti k cizincům podle CVVM 2011 – 2013. [online] © 30. 10. 2013, [cit. 2013-12-30] dostupný z:http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/postoj-verejnosti-k-cizincum-podle-cvvm-2011-2013

Školský zákon.[online] © 01. 01. 2013, [cit. 2014-01-15] dostupný z: http://www.pracepropravniky.cz./zakony/skolsky-zakon-uplne-zneni

MV ČR. *Spolu a lépe*. [online] ©duben 2013, [cit. 2014-01-15] , dostupný z: http://www.cizinci.cz/files/clanky/685/Spolu_a_lepe.pdf

MŠMT. *Dotační program Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro oblast poskytování vládních stipendií k podpoře studia uskutečňovaného v anglickém jazyce veřejnými vysokými školami.* [online] © 2013 – 2014 MŠMT, [cit. 2013-12-30] dostupný z:http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/dotacni-program-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-pro-oblast-poskytovani-vladnich-stipendii-k-podpore-studia-uskutecnovaneho-v-anglickem-jazyce-verejnymi-vysokymi-skolami

Cizinci.cz. *Centra pro integraci občanů třetích zemí*. [online] © 08. 11. 2013, [cit. 2014-01-16], dostupný z: http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=685

Mezikulturní dialog v ČR. [online] ©2014, [cit. 2014-02-08] dostupný z: http://www.mezikulturnidialog.cz/mezikulturni-dialog-v-cr.html

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Předpis 103/2013 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (účinnost od 1. 5. 2013), [online] ©2014, [cit. 2014-01-10], dostupný z: http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=6&T=843

Zákony pro lidi. cz. Zákon č. 435/2004Sb., o zaměstnanosti. [online] ©AION CS 2010 – 2014, [cit. 2014-02-10], dostupné z: http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Cizinci na území ČR 18

Seznam grafů

Graf č.1: Vývoj počtu cizinců s dlouhodobým pobytem v období 1993 – 2012 16

Graf č. 2: Jaké věci jsou nejdůležitější, aby člověk nebyl vnímán jako cizinec 28

Graf č. 3: Počet imigrantů z jednotlivých zemí, jejichž počet v projektu byl vyšší než 10 41

Seznam tabulek

Tabulka č. 1. Právní forma neziskových organizací 32

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A- Rozhovory s respondenty.....I

PŘÍLOHY

Příloloha A – rozhovory s respondenty

Respondent č. 1

Věk, pohlaví, vzdělání, forma pobytu v ČR(dlouhodobý,trvalý pobyt, občanství)
Muž, 51 let, má vysokou školu, dlouhodobý pobyt

Jak dlouho žijete v ČR? (Příjezd – kdy, důvody – na jak dlouho?)
Od roku 2010 žije v ČR z důvodu lepší budoucnosti pro něj a jeho rodinu, přijel s manželkou a mají spolu dva syny studující českou VŠ, chce tady být do konce života

Důvod Vašeho pobytu v ČR?(Proč jste přijeli právě do ČR)
Výhoda ČR je jazyková podobnost – ruština je velmi podobná češtině a mají tady hodně známých, kteří jim ČR doporučovali a v případě nutnosti pomohli

Využil/la jste nějaké kurzy češtiny? (kurzy češtiny pro cizince, kde se naučili česky?)
Ano využil kurz na A1 – trvalý pobyt, jinak se učil z TV, samostudiem

Jak byste ohodnotil/la svou znalost češtiny?
Rozumí dobře, ale špatně mluví
Máte tady práci? Jakou?
Jednatel a majitel logistické firmy

Využili jste prac. poradenství? (když ano, tak kde? V jaké organizaci? Př – úřad práce?)
V Rusku využil služby agentury, která sjednává v ČR práci, ale už zkrachovala. V ČR žádné poradenství nevyužil, spoléhal se hlavně na své známé, kteří tady žijí již delší dobu

Využili jste soc. poradenství?----kde? (když ano, v jaké organizaci)
Ne, nevyužil
Pomohlo Vám to v něčem? V čem?Chcete se plně integrovat v české společnosti?

ano – za jak dlouho si myslíte, že Váš záměr vyjde?
Ano, chce. Myslí si, že až se pořádně naučí česky . Zdržuje se spíše v ruské komunitě – domnívá se, že až opadne jazyková bariéra, bude sám vyhledávat kontakty s Čechy

ne – proč? Z jakého důvodu?

Víte o tom, že v ČR existují organizace, které bezplatně poskytují kurzy čj a sociální a pracovní poradenství?
ano, kde jste se o tom dozvěděli?
Ano, ví, poradili mu to známí, kteří tady už dlouho žijí
ne, hledali jste tuto možnost, pokud ne, tak z jakého důvodu?

Respondent č. 2 L. manželka pana A., Rusko

Věk, pohlaví, vzdělání, forma pobytu v ČR(dlouhodobý,trvalý pobyt, občanství)
49 let, žena, má vysokou školu, dlouhodobý pobyt

Jak dlouho žijete v ČR? (Příjezd – kdy, důvody – na jak dlouho?)
Je v ČR od roku 2010, přijela s manželem a dětmi, které tady studují VŠ. Chtějí tady být s celou rodinou do konce života. Uplatnit se v pracovní oblasti a spokojeně tady žít

Důvod Vašeho pobytu v ČR?(Proč jste přijeli právě do ČR)
Dohodli se s manželem, že v ČR budou mít lepší budoucnost. Mají tady známé, kteří jim nabídli pomoc v případě potřeby

Využil/la jste nějaké kurzy češtiny? (kurzy češtiny pro cizince, kde se naučili česky?)
Ano, využila kurz na A1, jinak neměla zvláštní potřebu, chce složit zkoušku na trvalý pobyt

Jak byste ohodnotil/la svou znalost češtiny?
Dobře rozumí, dělá jí problém hovořit

Máte tady práci? Jakou?
Jednatelka v manželově firmě

Využili jste prac. poradenství? (když ano, tak kde? V jaké organizaci? Př – úřad práce?)
Ne,nevyužila, vše , co potřebuje se dozví od svých známých

Využili jste soc. poradenství?----kde? (když ano, v jaké organizaci)
Ne, nevyužila, ani jí to nenapadlo, cokoliv potřebuje obrátí se na své krajany, kteří tady dlouho žijí
Pomohlo Vám to v něčem? V čem?

Chcete se plně integrovat v české společnosti?
ano – za jak dlouho si myslíte, že Váš záměr vyjde?
Ano, myslí si, že až budeme dobře umět česky a budeme mít trvalý pobyt, sama začne aktivně navazovat styky s Čechy, nyní je jí lépe ve své komunitě
- ne – proč? Z jakého důvodu?

Víte o tom, že v ČR existují organizace, které bezplatně poskytují kurzy čj a sociální a pracovní poradenství?
ano, kde jste se o tom dozvěděli?
Ano, poradili jí to známí, kteří tady žijí už dlouho
ne, hledali jste tuto možnost, pokud ne, tak z jakého důvodu?

Respondent č. 3 V. Ázerbajdžán

Věk, pohlaví, vzdělání, forma pobytu v ČR(dlouhodobý,trvalý pobyt, občanství)
34 let, muž, má vysokou školu, dlouhodobý pobyt

Jak dlouho žijete v ČR? (Příjezd – kdy, důvody – na jak dlouho?)
Od roku 2009,chce tady být s manželkou a malým synem do konce života, nechtějí již žít v muslimské zemi, neviděl tam slušnou budoucnost, doufá, že zde nalezne lepší budoucnost

Důvod Vašeho pobytu v ČR?(Proč jste přijeli právě do ČR)
Nechtěli již žít v jejich zemi, protože je tam islám a ČR je vyspělá země, kde fungují práva a svoboda občanů, bratr dotazovaného žije v ČR od roku 1995 a už si tady vytvořil jisté zázemí, rozhodli se pro Českou republiku

Využil/la jste nějaké kurzy češtiny? (kurzy češtiny pro cizince, kde se naučili česky?)
Ano, využil kurz na A1, v Ázejbajdžánu měl snahu učit se formou samostudia

Jak byste ohodnotil/la svou znalost češtiny?
Myslí si, že docela dobře rozumí a i mluví, hodnotí svou znalost na velmi dobrou

Máte tady práci? Jakou?
Jednatel s.r.o.

Využili jste prac. poradenství? (když ano, tak kde? V jaké organizaci? Př – úřad práce?)
Využil služby společnosti, která mu pomohla vyjednat živnostenský list a jeho společnost. Zařídila mu a jeho rodině víza a povolení k pobytu, ale tady v ČR nic takového nevyužil, ale kdyby potřeboval obrátí se v nejhorším případě na bratra, necítí jazykovou bariéru, v případě potřeby je schopný poradenství využít

Využili jste soc. poradenství?----kde? (když ano, v jaké organizaci)
Ne, nevyužil
Pomohlo Vám to v něčem? V čem?

Chcete se plně integrovat v české společnosti?

ano – za jak dlouho si myslíte, že Váš záměr vyjde?
Ano, chce, má nejlepšího kamaráda Čecha a stýká se s českými lidmi. Myslí si, že úplně integrovaní budou až uplyne nějaký čas a budou mít české občanství – chce se plně integrovat
ne – proč? Z jakého důvodu?

Víte o tom, že v ČR existují organizace, které bezplatně poskytují kurzy čj a sociální a pracovní poradenství?
ano, kde jste se o tom dozvěděli?
Ano, organizaci CIC mu poradil bratr
ne, hledali jste tuto možnost, pokud ne, tak z jakého důvodu?

Respondent č. 4 B. Turecko

Věk, pohlaví, vzdělání, forma pobytu v ČR(dlouhodobý,trvalý pobyt, občanství)
41 let, žena. Má univerzitu, trvalý pobyt

Jak dlouho žijete v ČR? (Příjezd – kdy, důvody – na jak dlouho?)
Od roku 2004, má manžela Čecha, jejich dítě se narodilo v ČR. Neví na jak dlouho tady s rodinou budou, dle pracovních nabídek a možností,počítá i variantou nastálo, s manželem komunikuje převážně v aj

Důvod Vašeho pobytu v ČR?(Proč jste přijeli právě do ČR)
Vzala si za manžela Čecha a má s ním dítě.V současné době má manžel dobře placenou pracovní pozici v ČR

Využil/la jste nějaké kurzy češtiny? (kurzy češtiny pro cizince, kde se naučili česky?)
Ano, využívala kurzy A1 a manžel ji učil
Jak byste ohodnotil/la svou znalost češtiny?

Spíše rozumí, než-li mluví. Průměrná znalost

Máte tady práci? Jakou?
Nyní je na mateřské dovolené, ale před tím pracovala v americké kanceláři

Využili jste prac. poradenství? (když ano, tak kde? V jaké organizaci? Př – úřad práce?)
Ne, nevyužila, neměla potřebu, před mateřskou dovolenou pracovala v americké kanceláři

Využili jste soc. poradenství?----kde? (když ano, v jaké organizaci)
Ano, při vyřizování mateřské a rod.příspěvku
Pomohlo Vám to v něčem? V čem?

Chcete se plně integrovat v české společnosti?
ano – za jak dlouho si myslíte, že Váš záměr vyjde?
Českou republiku a její občany má ráda,cítí potřebu se integrovat,
ne – proč? Z jakého důvodu?

Víte o tom, že v ČR existují organizace, které bezplatně poskytují kurzy čj a sociální a pracovní poradenství?
ano, kde jste se o tom dozvěděli?
Ano, manžel jí našel na internetu kurzy čj
ne, hledali jste tuto možnost, pokud ne, tak z jakého důvodu?

Respondent č. 5 N. Kalmicko

Věk, pohlaví, vzdělání, forma pobytu v ČR(dlouhodobý,trvalý pobyt, občanství)
56 let, žena , má vysokou školu, trvalý pobyt

Jak dlouho žijete v ČR? (Příjezd – kdy, důvody – na jak dlouho?)
Od roku 2002, přijela za rodinou – sestrou a synovci , sestra je v ČR od roku 1996 a střídavě se spolu staraly o synovce, kteří zde studují VŠ, sestra zde našla pracovní uplatnění a pí. Bulgash tady chce žít do konce života, zpět do své vlasti se vrátit nehodlá

Důvod Vašeho pobytu v ČR?(Proč jste přijeli právě do ČR)
Sestra do ČR přijela v roce 1996 a pí. Bulgash jí navštěvovala a hlídala synovce, sestra jí tady zařídila veškeré nezbytnosti

Využil/la jste nějaké kurzy češtiny? (kurzy češtiny pro cizince, kde se naučili česky?)
Ano využila kurzy na A1 a bezplatné kurzy čj, které jí našla sestra

Jak byste ohodnotil/la svou znalost češtiny?
Většině rozumí, ale složitější věci jí musí pomoci synovci, sestra a pí. Bulgash plně využívá služby CIC včetně dobrovolnického programu, čili v komunikaci s úřady a další nezbytnosti žádá většinou o radu dobrovolníka, který jí je přidělen

Máte tady práci? Jakou?
Je invalidní důchodce, ale pracovat chce, pí. Bulgash má stupeň invalidity č. 3 a je odkázána na invalidní vozík

Využili jste prac. poradenství? (když ano, tak kde? V jaké organizaci? Př – úřad práce?)
Ano, využila plně možnosti organizace CIC, sociální a pracovní poradenství

Využili jste soc. poradenství?----kde? (když ano, v jaké organizaci)
Ano využila organizaci CIC

Pomohlo Vám to v něčem? V čem?
Ano, v CIC jí pomohli vyjednat invalidní důchod a příspěvky na bydlení

Chcete se plně integrovat v české společnosti?

ano – za jak dlouho si myslíte, že Váš záměr vyjde?
Ano chce, jen musí umět víc česky a víc se stýkat s Čechy, jinak český jazyk zapomíná
ne – proč? Z jakého důvodu?

Víte o tom, že v ČR existují organizace, které bezplatně poskytují kurzy čj a sociální a pracovní poradenství?
ano, kde jste se o tom dozvěděli?
Ano, sestra CIC našla, protože ona sama jejich služby využívala
- ne, hledali jste tuto možnost, pokud ne, tak z jakého důvodu?

Respondent č. 6 J. Ukrajina

Věk, pohlaví, vzdělání, forma pobytu v ČR(dlouhodobý,trvalý pobyt, občanství)
31 let, žena, vyučená švadlena, má české občanství

Jak dlouho žijete v ČR? (Příjezd – kdy, důvody – na jak dlouho?)
Od roku 2002, přijela za rodinou, matka je tady od roku 1993 a v práci tady poznala manžela ,mají spolu jedno dítě narozené v ČR,chce tady být natrvalo, svou budoucnost vidí v ČR

Důvod Vašeho pobytu v ČR?(Proč jste přijeli právě do ČR)
Přijela za matkou , která tady našla pracovní uplatnění,manžel je Čech a chtěli žít raději v Čechách než na Ukrajině

Využil/la jste nějaké kurzy češtiny? (kurzy češtiny pro cizince, kde se naučili česky?)
Ne nevyužila žádné kurzy, naučila se z médií a z okolí v práci, poté hlavně z komunikace s manželem
Jak byste ohodnotil/la svou znalost češtiny?

Myslí si, že umím velmi dobře česky

Máte tady práci? Jakou?
Pracuje jako uklízečka v české úklidové firmě

Využili jste prac. poradenství? (když ano, tak kde? V jaké organizaci? Př – úřad práce?)
Využila služby úřadu práce, ale práci přes úřad práce nenašla, v nalezení práce jí spíše pomohla matka

Využili jste soc. poradenství?----kde? (když ano, v jaké organizaci)
Ne , nevyužila, tyto záležitosti vyřizuje manžel

Pomohlo Vám to v něčem? V čem?
Nepomohlo to v ničem

Chcete se plně integrovat v české společnosti?
ano – za jak dlouho si myslíte, že Váš záměr vyjde?
Myslí, že plně integrovaná v české společnosti bude v horizontu 10 až 15 let , slaví české svátky , má přátele Čechy
ne – proč? Z jakého důvodu?

Víte o tom, že v ČR existují organizace, které bezplatně poskytují kurzy čj a sociální a pracovní poradenství?
ano, kde jste se o tom dozvěděli?
Ano, dozvěděla se o tom od matky a kolegyně z práce, poté jí ve všem pomáhá manžel
ne, hledali jste tuto možnost, pokud ne, tak z jakého důvodu?

Respondent č. 7 O. Ukrajina
Věk, pohlaví, vzdělání, forma pobytu v ČR(dlouhodobý,trvalý pobyt, občanství)
50 let, žena, vyučená kuchařka, trvalý pobyt
Jak dlouho žijete v ČR? (Příjezd – kdy, důvody – na jak dlouho?)

Od roku 1993, přijela kvůli práci, protože na Ukrajině pro ni žádná práce nebyla, už by tady chtěla zůstat natrvalo, manžel zůstal na Ukrajině a do Čech nechce

Důvod Vašeho pobytu v ČR?(Proč jste přijeli právě do ČR)
ČR je vyspělá nejzápadnější slovanská země, kde byla pro ni dostupná a dobrá práce v které si vydělá víc, než kdyby byla na Ukrajině.

Využil/la jste nějaké kurzy češtiny? (kurzy češtiny pro cizince, kde se naučili česky?)
Ne, nevyužila žádné kurzy, naučila se sama, samostudium podpořené okolím

Jak byste ohodnotil/la svou znalost češtiny?
Umí česky tak na 80 procent

Máte tady práci? Jakou?
Je zaměstnaná jako uklízečka v české společnosti

Využili jste prac. poradenství? (když ano, tak kde? V jaké organizaci? Př – úřad práce?)
Ne, nevyužila, práci si našla sama přes inzerát

Využili jste soc. poradenství?----kde? (když ano, v jaké organizaci)
Ne, nevyužila, když potřebovala poradit, šla za svými krajany

Pomohlo Vám to v něčem? V čem?

Chcete se plně integrovat v české společnosti?
ano – za jak dlouho si myslíte, že Váš záměr vyjde?
Myslí si, že integrovaná je a trvalo jí to cca 5 let
ne – proč? Z jakého důvodu?

Víte o tom, že v ČR existují organizace, které bezplatně poskytují kurzy čj a sociální a pracovní poradenství?
ano, kde jste se o tom dozvěděli?

---

ne, hledali jste tuto možnost, pokud ne, tak z jakého důvodu?
Žádné takovéhle organizace nehledá a nehledala, protože na to neměla a nemá čas

---

Respondent č. 8 V. Ukrajina

Věk, pohlaví, vzdělání, forma pobytu v ČR(dlouhodobý,trvalý pobyt, občanství)
26 let, žena, vystudovala střední zdravotnickou školu, dlouhodobý pobyt

Jak dlouho žijete v ČR? (Příjezd – kdy, důvody – na jak dlouho?)
Od roku 2009, manžel, který je ukrajinské národnosti má tady práci a chtějí tady být do té doby, než se jim nepřestane tady dařit jako doposud,

Důvod Vašeho pobytu v ČR?(Proč jste přijeli právě do ČR)
Manžel si tady našel práci a domnívá se, že rodina má být spolu, proto s ním jela do ČR,

Využil/la jste nějaké kurzy češtiny? (kurzy češtiny pro cizince, kde se naučili česky?)
Ne, nevyužila žádné kurzy , naučila se sama z okolí, má tady matku a sestru, které jsou již integrovaní

Jak byste ohodnotil/la svou znalost češtiny?
Nad tím nikdy nepřemýšlela, ale mluvení asi 50 procent, psaní 20 procent a čtení na 40 procent

Máte tady práci? Jakou?
Má brigádně úklid, pomohli jí matka se sestrou

Využili jste prac. poradenství? (když ano, tak kde? V jaké organizaci? Př – úřad práce?)
Ne, nevyužila , spoléhala se vždy na matku a sestru

Využili jste soc. poradenství?----kde? (když ano, v jaké organizaci)
Ani sociální poradenství, opět spoleh na matku a sestru
Pomohlo Vám to v něčem? V čem?

Chcete se plně integrovat v české společnosti?
ano – za jak dlouho si myslíte, že Váš záměr vyjde?
Myslí si, že je neví, bude se to odvíjet od situace v ČR a na Ukrajině, svou budoucnost vidí spíše v ČR
ne – proč? Z jakého důvodu?

Víte o tom, že v ČR existují organizace, které bezplatně poskytují kurzy čj a sociální a pracovní poradenství?
ano, kde jste se o tom dozvěděli?
---
ne, hledali jste tuto možnost, pokud ne, tak z jakého důvodu?
Vůbec neví, že něco takového existuje, nehledala tuto možnost, nemyslela si, že něco takového může existovat

---

Respondent č. 9 E. býv. Jugoslávie – nyn. Chorvatsko

Věk, pohlaví, vzdělání, forma pobytu v ČR(dlouhodobý,trvalý pobyt, občanství)
55 let, muž, vyučený obráběč kovů, trvalý pobyt

Jak dlouho žijete v ČR? (Příjezd – kdy, důvody – na jak dlouho?)

Od roku 1994, přijel sem hlavně kvůli práci,politické situaci ve své vlasti a potom si tady našel ženu a má s ní dospělé děti
Důvod Vašeho pobytu v ČR?(Proč jste přijeli právě do ČR)
Čeština je podobný jazyk a v ČR byla lepší vidina práce, politické důvody

Využil/la jste nějaké kurzy češtiny? (kurzy češtiny pro cizince, kde se naučili česky?)
Ne nevyužil, naučil se snadno od kolegů v práci

Jak byste ohodnotil/la svou znalost češtiny?
Velmi dobře mluví a rozumí, není patrná žádná jazyková bariéra

Máte tady práci? Jakou?
Momentálně je na úřadě práce

Využili jste prac. poradenství? (když ano, tak kde? V jaké organizaci? Př – úřad práce?)
Je vedený na úřadě práce, využil rekvalifikační kurz masér

Využili jste soc. poradenství?----kde? (když ano, v jaké organizaci)
Ne , nevyužil, kdyby potřeboval, najde si vše na internetu nebo mu poradí manželka
Pomohlo Vám to v něčem? V čem?
V rekvalifikačním kurzu

Chcete se plně integrovat v české společnosti?
ano – za jak dlouho si myslíte, že Váš záměr vyjde?
Myslí si, že plně integrovaný je, slaví české svátky a cítí se být jako Čech
ne – proč? Z jakého důvodu?

Víte o tom, že v ČR existují organizace, které bezplatně poskytují kurzy čj a sociální a pracovní poradenství?
ano, kde jste se o tom dozvěděli?

Ano, ví o tom z okolí a od manželky

- ne, hledali jste tuto možnost, pokud ne, tak z jakého důvodu?

Respondent č. 10 K. Japonsko

Věk, pohlaví, vzdělání, forma pobytu v ČR(dlouhodobý,trvalý pobyt, občanství)
34 let, muž, VŠ, dlouhodobý pobyt

Jak dlouho žijete v ČR? (Příjezd – kdy, důvody – na jak dlouho?)
Od roku 2007, přijel kvůli práci, japonská firma s pobočkou v Praze mu nabídla dobře placenou práci,neví na jak dlouho zde bude

Důvod Vašeho pobytu v ČR?(Proč jste přijeli právě do ČR)
Japonská firma, která má pobočku v Praze mu nabídla pracovní příležitost, které musel využít

Využil/la jste nějaké kurzy češtiny? (kurzy češtiny pro cizince, kde se naučili česky?)
Ano, využívá kurz češtiny A1, když potřebuje najde si slovíčka v překladači

Jak byste ohodnotil/la svou znalost češtiny?
Ne moc dobrá, musí používat překladač, chce se naučit více, ale pracovní vytížení je ohromné

Máte tady práci? Jakou?
Pracuje v japonské firmě na pozici IT specialista

Využili jste prac. poradenství? (když ano, tak kde? V jaké organizaci? Př – úřad práce?)Ne, nikdy – nepotřebuje to

Využili jste soc. poradenství?----kde? (když ano, v jaké organizaci)

Ne, nepotřebuje to – cokoliv potřebuje, to mu firma zajistí

Pomohlo Vám to v něčem? V čem?

Chcete se plně integrovat v české společnosti?
ano – za jak dlouho si myslíte, že Váš záměr vyjde?
---
ne – proč? Z jakého důvodu?
Nemůže říct, že nechce, ale nepotřebuje to, neví na jak dlouho bude v ČR, zatím necítí potřebu se snažit integrovat do české společnosti

Víte o tom, že v ČR existují organizace, které bezplatně poskytují kurzy čj a sociální a pracovní poradenství?
ano, kde jste se o tom dozvěděli?
Zaměstnavatel mu pomohl najít kurz češtiny A1

- ne, hledali jste tuto možnost, pokud ne, tak z jakého důvodu?

Respondent č. 11 K. Japonsko

Věk, pohlaví, vzdělání, forma pobytu v ČR(dlouhodobý,trvalý pobyt, občanství)
35 let, žena, VŠ, dlouhodobý pobyt

Jak dlouho žijete v ČR? (Příjezd – kdy, důvody – na jak dlouho?)
Od roku 2009, přijela za manželem, který tady má velmi dobře placenou práci,neví na jak dlouho tady budou

Důvod Vašeho pobytu v ČR?(Proč jste přijeli právě do ČR)

Manžel tady má dobrou práci a manželé mají být spolu, děti nemají

Využil/la jste nějaké kurzy češtiny? (kurzy češtiny pro cizince, kde se naučili česky?)
Ano, chodí na kurz češtiny A1, snaží se z televize a internetu načerpat český jazyk

Jak byste ohodnotil/la svou znalost češtiny?
Je to pro ni těžký jazyk, ale snaží se, chce rozumět a najít si přátele

Máte tady práci? Jakou?
Je v domácnosti, vzhledem k jazykové bariéře ani práci nehledá, nepotřebuje

Využili jste prac. poradenství? (když ano, tak kde? V jaké organizaci? Př – úřad práce?)
Pracovní poradenství nepotřebuje, nemá důvod

Využili jste soc. poradenství?----kde? (když ano, v jaké organizaci)
Ani sociální poradenství nepotřebuje, kdyby něco potřebovali, tak z práce od manžela pomohou

Pomohlo Vám to v něčem? V čem?

Chcete se plně integrovat v české společnosti?
ano – za jak dlouho si myslíte, že Váš záměr vyjde?
Ráda by si našla české kamarády a česká kultura se jí líbí
ne – proč? Z jakého důvodu?

Víte o tom, že v ČR existují organizace, které bezplatně poskytují kurzy čj a sociální a pracovní poradenství?
ano, kde jste se o tom dozvěděli?
Ano, ví to z internetu, ale neměla potřebu to využít

- ne, hledali jste tuto možnost, pokud ne, tak z jakého důvodu?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Sandra Dobiášová

Obor: Andragogika

Forma studia: Prezenční

Název práce: Integrace cizinců v souvislosti s jejich vzděláváním a možností využívat sociální a pracovní poradenství

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh:60

Celkový počet stran příloh:17

Počet titulů českých použitých zdrojů:25

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů:0

Počet internetových zdrojů: 13

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: Mgr. Blanka Farková